

„Az pedig, hogy saját tagjait mindenkor segíti szükségükben a gyülekezet, egészen természetes kell, hogy legyen. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy a karitatív munkához elkötelezett presbiterek is kellenek.”

Auf Wiedersehen, Herr Wellmer! ► 9. oldal

„Fontos kiemelni, hogy a többértelműség csak a lusta elmét idegesíti, a többértelműség valójában – a kevesebb »helyen« több információ elvén – gazdagságot jelent. Ez alól a Biblia sem kivétel.”

Evolúció kontra bibliai genezis ► 10. oldal

„A Tízparancsolatban megfogalmazott követelmények is Szülői állapotunk fontos meghatározói, iránymutatói.”

Ki legyen a párom? ► 12. oldal

Pünkösdváros Európa ► 4. oldal
Találkozás dr. Kamp Salamonnal ► 7. oldal
Az élet komolysága ► 7. oldal
Veöreös Imre-breviárium ► 8. oldal
Halálugrás ► 11. oldal
Akkor, ötvenhétben ► 14. oldal

Több százan emlékeztek a roma holokauszt áldozataira augusztus 2-án a fővárosi Nehru parton tartott gyászünnepeken. A Roma Polgárjogi Alapítvány és más roma civilszervezetek által rendezett együttlétén koszorúkat helyeztek el a IX. kerületi parkban lévő emlékműnél, Gáncs Péter evangélikus püspököt pedig (képünkön Iványi Gábor metodista lelkész balján) imádságra kérték fel a szervezők.

► Történelmi visszatekintés az 5. oldalon

Tanítóira emlékezett az alsósági gyülekezet

► Sok hívő számára szép szemelyes emlékeket idézett az a gyülekezetépítő nap, amelyet augusztus elsején rendeztek Celledömölk alsósági városrészében. Az idősebbek még jól emlékeznek a harminc éve elhunyt iskolagazgatóra, Szakály Dezsőre és feleségére, Ilonka néniére...

Az évfordulóra való tekintettel Vető István lelkész, püspökhelyettes Pál apostol szavait idézte igehirdetésében: becsüld meg, akik előljáróid Istenben. A tanítókról beszélt, akik előttünk jártak, és megszólaltatták Isten igéjét. Azokról, akik egész életükben azon fáradoztak, hogy értéket közvetítsenek a következő nemzedéknek. Az igehirdető feltette azt a kérdést is: vajon mi a baj a mai taná-

rokkal? Talán a szüntelen reménység hiányzik a lelkükből, amely csak a hitre épülhet, és amelyet csak Isten alapozhat meg.

A szigorú, de igazságos Szakály Dezső életútját Balogh Ernő idézte fel. A megemlékezést színesítették az egykori pedagógus költeményei, a hadifogság idején írt naplójának részletei. Sok hívőnek könny szökött a szemébe, amikor közösen elénekelték azt a tanítójuk által szerzett, Szent oltárod zsármolyánál kezdetű dalt, amelyik esküvőkön azóta is gyakran felhangzik. Az ünnepségre eljöttek a néptanító gyermekei, Gábor, Áron és Ildikó is, akiket Győri Elemér felügyelő ajándékkal köszöntött.

Az emlékezés a templommal átellenben, a már rég megüresedett iskolaépületben folytatódott. A Szakály testvérek a gyülekezet kérésé-

nek eleget téve összegyűjtötték és tárlókban mutatták be a kedvelt tanító házaspár személyes tárgyait.

Az érdeklődők gyűrűjében Szakály Gábor beszélt az egykori osztályképekről, a különféle egyetek kulturális és sportbemutatóit idéző relikviákról. Különös érdeklődés kísérte a szőlőnemesítő, borászati hagyományokat őrző Szakály Dezsőről szóló anekdotákat. A fiatalabbik fiú, Áron meghatóttan mondta a kiállításnak helyet adó tanteremről: édesanyja negyvenkét éven át tanította itt az elsősöket.

A megemlékezés közös ebéd és kötetlen beszélgetés után a pedagógus házaspár sírjának megkoszorúzásával zárult.

■ VARGA KRISZTINA

► Életrajzi összefoglaló a 3. oldalon

Győri Elemér felügyelő köszönti Szakály Dezső gyermekeit, Gábort, Ildikót és Áront

Nyári hit

■ SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA

Sajátos tulajdonság a keresztény hit. Ezer százból fonódik össze. Néha azzal áltatjuk magunkat, hogy látjuk a színeket: piros-zöld-sárga-barna-lila-kék. Aztán villan egyet a nap fénye, és kezdetük a számolást előlrol. Gyanítom, ha egyszer minden színét megfejténénk, s az egészet újra összeraknánk, nem ugyanazt a szóttest kapnánk.

Mindamellett egyben egészen biztos vagyok. Van a keresztény hitnek téli színe és nyári színe. Én magam nagyon ragaszkodom a télihez. Az értelem szép, kék színéhez. Szeretem tudni, mit hiszek, és hogy az mit jelent pontosan. Hogyan kapcsolódik az életem és a világ egyéb darabjaihoz. Szeretem, hogy protestáns vagyok, ezért én magam mérlegelek, tündödom és gondolkodom. Nem az egyházam teszi ezt helyettem. Nem merülök el gondtalanul tanításra tengerében, magam gondolkodom.

De egyházam segít ebben. Szószékéről jövő és nyomtatott, világos, értelmes, igaz szavakkal. Kérdő és kijelentő mondatokkal. Megkímél a demagógia orrfacsaró szagától, hangzatos, ám üres, indulat szötte, leegyszerűsített mondatoktól. Ezt kell tennie, hiszen nem a piactéren, hanem a wittenbergi egyetemen bontogatta szárnyait. Nem véletlen hát, hogy szeretem keresztény hitem tiszta, kék, téli színét.

Ám mit érne a nyári színek nélkül? Parázsló táborfüzek, szikrázó csillagok, éjszakai éneklések, nagy szívdobogások, élthosszig szóló elhatározások, megvilágosodászerű rádöbbenések, „rólam van szó” felismerések nélkül?

Keresztény hitemnek ezek a nyári, piros színei általában nem templomban születnek. Inkább nyaralóvá varázsolt lakatlan parókiák udvarán, a főtí Mandák-villa hátsó teraszán, a szárszói parton és persze a gyenesi fenyősoron. Konferencián – mondták a régiek. Táborban – mondják a gyerekeink. Nincs hit nyári színek nélkül, élmény nélkül, az érzelmek pirosa nélkül. Bogozom a hittulajdonságok színes zsinórját. Belátom, nem tudok minden színt megkülönböztetni. Ám a kékhez és a pirosához ragaszkodom. Bántja az orrom a demagógia szaga – és szívesen olvasom a huszadik táborbeszámolót is.

Sajátos képesség a keresztény hit. Gyakorlás közben formálódik. Az aktivitás hiánya bizonyosan megöli. Szeretek reggelente, kezemben a Bibliával, csöndben tündödni. De ha még életemben nem söpörtem össze a templomkertet, erről a szép, reggeli szokásomról, mivelhogy kiüresedett, előbb-utóbb le fogok szokni. Kifejezetten kedvelem, ha képzett zenészek mélyítik az isten-

tisztelet áhítatát. De borzasztó lenne, ha csak hallgatni mennék a templomba és gyönyörködni. Ha nem fújhatnám kedvenc koráljaimat minden vasárnap, és ha nem hallhatnám, hogy hátam mögött Pista bácsi, mint mindig, ma is kicsit hamisan zengi. Bizonyosan leszoknék a templomba járásról, ha mindketőnk helyett csiszolt hangú kórus hajlítgatná a dallamokat.

Sajátos képesség a keresztény hit. Ha nem adnak neki mozgásteret, elsorvad. Én mindig ezer ötlettel mentem haza a nyári táborokból. Koszos a templomunk, szervezünk takarítást! Nálunk még énekar sincs! Miért nem szervezünk? Ilyen gondolatok nem otthon születnek, nem is hétköznapiokon. Nyarak érlelik őket, vendégszögben szerzett tapasztalatok. Ilyesféle mozgólódások nélkül pedig végtelen unalmassá válik egy gyülekezet élete. Ezért olvasom szívesen a huszadik táborbeszámolót is.

Sajátos adomány a keresztény hit. Másoktól kapjuk, és közösségekben erősödik. Nemigen létezik olyan keresztény ember, aki ne tudná, kik ringatták hitének bölcsőjét. Nem lennék hívó ember, ha ők nem lettek volna – mondjuk néha kissé sommás, ám kétségtelenül hálás szavakkal. Csak múlt időbe ne tegyük ezt a gondolatot! Mert nemcsak a kezdetnél vagyunk többen, hanem mindvégig. A keresztény hit már csak ilyen. Gyakorolni is csak közösségekben lehet. Ez néha felemelő, néha rendkívül bosszantó. Egyszer adományként, másszor teherként éljük meg. Nagyjából ötven adományra jut egy teher. Ha nagyon felborult ez az arány, érdemes az énekesnyőn gyönyörű imádságai között lapozgatnunk.

Manapság többnyire gyülekezeti táborok színezik a nyarakat. A régi és a közelebbi múltban a fiatalok számára országos táborokat szervezett egyházunk. Ezt a gyakorlatot nem a negyven év alakította ki, holmi ellenőrizhetőségi szempontok alapján, így volt ez korábban, a diktatúra előtt is. Bizonyára azért, mert a keresztény hit egyik alapvető jellemzője, hogy egyetemes. Egyébként létező és elválasztó határokon átível, legyenek akár földrajziak, kulturálisak, történelmieket vagy társadalmiak. A keresztény hit jobban összeköt, mint amennyire mindezek szétválasztanak.

Ezt az összetartozást pedig meg kell élni, mivel sajátosságunk. Figyelmeztetés ez a saját várunkba bezárkózó gyülekezeteknek, saját érzékenységükbe gubózó egyéneknek. Nem veszélytelen huzamosan olyat tennünk, ami a lényegünkkel ellentétes. Márpedig a keresztény hit nem az a bezárkózós fajta. Ezért olvasok szívesen minden tábori beszámolót. A gyülekezetit, az országost, sőt a nemzetközit is.

Operaházak az Újvilágban

► **Krénuusz József, Somogyország szülötte négy évtizedig volt a New York-i Metropolitan Opera nézőtéri felügyelője, s tizenötezer előadáson végezte felelőségteljes munkáját. A Met népszerű egyénisége volt, híres énekesek kérték ki tanácsát, nyugdíjba vonulásakor a város polgármestere méltatta munkáját. Krénuusz élő lexikon. Ez alkalommal az amerikai kontinens operáiról ő osztja meg emlékeit olvasóinkkal.**

Amerika zenei élete igen figyelemre méltó, a reflektorfényben ugyan csupán néhány nagy zenekar áll, de minden valamirevaló városnak megvan a saját együttese. A hatvanas évek elején, amikor megjelent a dobozos

politannak is helyet adó Lincoln Centert. Az új Metben háromezer-negyszáz ülő- és kétszáz állóhely vártja ideális körülmények között a vendégeket, akik kis képernyőn, négy nyelven követhetik az opera szövegét. Kiváló az intézmény promóciója is. A rádióközvetítések már régóta ismertek, újabban pedig a világ több városában filmszínházi körülmények között lehet követni az előadásokat. A Metben rang énekelni, s a vezetőség mindig a világ leghíresebb énekeseit szerződteti.

Talán kevesen tudják, hogy a világ város másik fellegrátját, a New York City Operát Halász László, a nyolc éve elhunyt neves magyar karmester alapította 1939-ben. Az Európában már nevet szerzett művészt *Toscanini* hívták ki Amerikába. Halász egyszer tisztelő látogatást tett *Fiorello Henry La Guardiánál*, a város polgármesteré-

Seattle a szimfonikus zenekarára alapozta operakultúráját, korábban gyakran szerepelt a szép fekvésű városban a Metropolitan Opera is. Mikor anyagi források híján a turnék elmaradtak, *Seattle* a hetvenes évek elején saját társulatot verbuvált *Glynn Ross* vezetésével. A páratlan energiájú menedzser Wagner-rajongó volt, így nem véletlen, hogy minden évben Ring fesztivált rendeznek a városban. Az eseménysorozat fellendítette a kulturális turizmust is, a generaciongók a világ minden részéről érkeznek, a messzi várost tehát felfedezték.

A *philadelphiai opera* is népszerű volt az énekesek körében, *Franco Corelli* az ottani bemutató s partnere, *Joan Sutherland* kedvéért tanulta meg Faust szerepét. Több más nagy előadás is fűződik a nevéhez, a philadelphiai *Romeo-*, *Werther-*, *Dick Johnson*- (*A Nyugat lánya*) alakítása

az 1910-es évektől mintegy két évtizedig *Mary Garden* volt, akit a kritikusok „az opera *Sarah Bernhardt-ja*” megtisztelő titulussal illették. A walesi énekes leghíresebb szerepe a *Thais* volt, amelyet a filmkocák is megörökítettek. Sajnos viszont egy 1957-es legendás *Trubadúr*ról semmilyen fólvetel nem maradt fenn. Az évszázad *Trubadúrjának* kiköltött előadásán *Maria Callas*, *Jussi Björling* és *Giulietta Simionato* léptek fel.

De még folytathatnánk a sort, számos kis társulatról lehetne megemlékezni. Például a *Santa Fé-i Operaháznak* széles a repertoárja, s a tethős nyugdíjasoknak köszönhetően anyagilag is független. Noha idősebb a közönség, az intézmény érdekes módon szívesen kísérletezik modern művek bemutatásával.

Atlantában az elmúlt évben megnyitott kulturális központban kapott helyet az operatársulat. A *Clevelandi Opera*, hasonlóan az egykori *Déryné Színházhhoz*, gyakran jár vidékre, repertoárjukon több amerikai mű is szerepel. A külföldi szerzők műveit gyakran alakítják a helyi ízlésvilághoz, így *Kálmán Imre Csár-dáskirálynője* itt *Princess from Chicago* (*Chicagói hercegnő*) címmel aratott sikert.

Nézzünk körül kicsit délebbre. *Mexikóváros* híres operája a *Palacio de Bellas Artes*. Az impozáns épület egy hatalmas tér közepén helyezkedik el. A legjelentősebb énekesek szerepeltek színpadán. Két korábbi előadás marad emlékezetes: a magyar *Svéd Sándor* 1947-ben a *Toscában* Scarpiaként aratott páratlan sikert, partnere *Stella Roman* és *Ferruccio Tagliavini* voltak. Az opera az ötvenes években élte fénykorát, ebből az időből egy *Aida*-előadás vonult be az operatörténelembe. *Mario Del Monaco* pályája csúcán *Radamest* énekelte, partnere *Maria Callas* volt. *Monaco* már az első percekben a *Celeste Aida* frenetikus előadásával megadta az est hangulatát, s végig csillogtatta páratlan hangját. Ezt *Callas* a második felvonás végéig bírta idegekkel, majd kezébe vette az irányítást, s a zárójelenetben egy magas F-feltette fel a koronát saját fejére. A közönség csak nyert e presztízsharcon.

A *perui opera* kiesik a látókörből, de minden bizonnyal nem lehet rossz,

ha olyan hírességeket adott a világnak, mint *Juan Diego Flores*, aki az utóbi időben sikert sikerre halmoz a Metben. Nemrégiben felejthetetlen volt *Donizetti Az ezred lánya* című operájában *Tonio* szerepében. A figurát egykor *Pavarotti* vitte világsikerre, főleg a nagyáriában lévő kilenc magas C-nek a páratlan kiéneklésével. *Flores* erre is ráigért, egyedülállóan az opera történetében megismételte az áriát. A közönség természetesen tombolt, s a dél-amerikai énekest a kritika is az egekbe emelte.

Nem lehet teljes a lista Dél-Amerika leghíresebb operaháza, a *Buenos Aires-i Teatro Colón* nélkül. Nézőtérre majdnem a Metével vetekszik, három és fél ezer ember látogathatja esténként.

Vezető karmestereinek listája parádés: *Toscanini*, *Busch*, *Kleiber*, *Karl Böhm*, *Tullio Serafin* neve díszszeg a dicsőségablán, az énekesek névsora hasonlóan pazar. Több híres magyar énekes is sikerrel mérett meg Argentína fővárosában, közöttük *Kónya Sándor* és *Pataky Kálmán* is. *Kónya* fellépéséről egy félig legális, 1970-ben készült hangfelvétel is maradt az utókorra, *Offenbach Hoffmann* meséinek címszerepét énekelte, partnerei a híres francia koloratúrsoprán, *Mady Mesplé* és az ugyancsak jó nevű bariton, *Gabriel Bacquier*. A helyenként igen zajos felvételből is kivehető az előadás jó hangulata.

A kiváló lírai tenor, *Pataky Kálmán* élete is összefonódott e színházzal. A háború előtt öt évadot énekel végig, a dél-amerikai magyar emigráció ünnepelte, s az argentin operabarátok is szívükbe zárták. A háború után a már beteg művész egykori sikereinek színterén, Argentínába álmotta meg karrierje folytatását, de a sors másként döntött.

Pataky gyakran elmesélt egy vidám esetet, amely a *Lammermoori Lucia* előadása közben történt. Főhőse egy macska volt. A tragikus sírjelenetnél a pajkos ragadozó felmászott *Edgar* jelmezére, s *Pataky* hiába rázta le, a cica továbbra is nagyjelenetet rendezte a színpadon. A közönség persze gurult a nevetéstől. A függőnyt sürgősen leengedték, s a közönség dühöngő tapssal követelte *Patakyt* a függöny elé. A művész nem bosszút állt: a macskát dobta ki a rivaldafénybe.

■ **Lejegyezte: CSERMÁK ZOLTÁN**

A régi Metropolitan nézőtere 1966-ban

Coca-Cola, a címkén mindig érdekes információkat helyeztek el „Tudod-e?” címke alatt. Egy ilyenből értesültem arról, hogy 1957-ben hatvanhét magyar karmester dolgozott az Egyesült Államokban. Nagyon nagy szám, s erre büszkék is lehetünk. Az operatársulatok is legtöbbször a helyi zenekarra építenek, idenytársulatok szerepelnek a színpadokon.

A világ talán legismertebb operaháza a New York-i Metropolitan. Legendák lengik körül, s ezeknek a legendáknak meg is van az alapjuk. A régi Met ma már fogalom, de dolgozni igen nehéz volt benne. A belső csillogás mellett naponta szembesültünk azzal, hogy kicsi a színpad. Amikor például az *Aidában* a statisztéria kivonult az egyik oldalán, nem volt elég hely a színpad mögött visszamenni, ezt az egyiptomi csapat – a járókelők derültségére – az utcán oldotta meg. De sok esetben a diszletek is az utcán álltak, ami rontotta a városképet. Ráadásul a ház egy tó helyén épült, így a pince tele volt patkánnyal. Egyszer a moszkvai Bolsoj szerepelt New Yorkban, s a *Hattyúk tava* díszelőadásán – a táncosnők nagy riadalmára – a süllyesztőkből több száz rágcsáló vonult fel a színpadra. A régi nézőtérén négyezer ember foglalhatott helyet, de nyolckilencszáz olyan hely volt, ahonnan nem vagy csak nagyon rosszul lehetett látni.

1967-ben nyitották meg a Metro-

nél (nevét ma repülőtér őrzi). Nem lehetnek nyelvi problémáik: La Guardia egyrészt magyar származása miatt, másrészt mert sokáig a budapesti amerikai nagykövetségen dolgozott, jól beszélt magyarul. Halász meggyőzte a politikust, hogy New York el tud tartani még egy operát. Megnyitáshoz meg is kapta a segítséget. Valóban, a metropolis új zenei centrummal gazdagodott, ahol a fiatal amerikai tehetségek is bemutatkozhatnak, és profiljánál fogva kísérleti előadásokra is nyitottabb. De számos európai mű amerikai ősbemutatója is a City-hez fűződik, itt ismerhette meg a közönség *Richard Strauss Ariadné Naxosz szigetén* című művét. A két opera nagyon jól megfér egymással, s gyakran ki is segítik egymást.

S most menjünk „vidékre”. A *Saint Louis-i opera* a háború után volt zenitjén, *Zinka Milanov*, *Jussi Björling* kedvenc fellépési helye volt, de *Mario Del Monaco* is gyakran kirándult a Mississippi és a Missouri partján épült városba. A művészek kicsit edzőpályának is használták: itt, mielőtt a Metben bemutatkoztak volna, kockázatmentesen kipróbálhatták új szerepeiket. Magyar vonatkozása is van a városnak, a már említett Halász László gyakran vezényelt *Saint Louisban*. A gazdasági nehézségek miatt az opera fénye egy kicsit megkopott, régi hírnevéből él.

már zenetörténelem. *Nicolai Gedda* is letette névjegyét „Phillyben”: *Belini A puritánok* című művének duettjében egy felső F-fel kápráztatta el a közönséget. Hasonló mutatóvanya itt nem tudunk más példát.

A *chicagói operaélet* méltán híres volt, két operatársulat is működött a városban. Leghíresebb egyénisége

A Palacio de Bellas Artes Mexikóvárosban

Auf Wiedersehen, Herr Wellmer – Isten Önnel!

Kilenc év után búcsúzik Budavártól a német ajkú gyülekezet lelkésze

▶ **Mint nyáridőben megannyi társasházban, a lépcsőház a Logodi utca 7.-ben is felújítási munkálatokról árulkodik. Egy-két tárgy szokatlan „halmazódásától” eltekintve azonban a legfelső emeleten a földszinti felforduláshoz képest pedáns rend és tisztaság fogad. Pedig itt is javában zajlik a tatarozás, hiszen szeptembertől új lelkész költözik a budai német ajkú gyülekezet – lelkészi hivatalt, parókiát és vendégszobát egyaránt magában foglaló – ingatlanába. Az augusztus 30-i búcsú-istentiszteletre készülő **Andreas Wellmer** kilencévi szolgálatának tapasztalatairól kérdezzük. Nincs nehéz dolgunk, mert **Czenthe Miklós** történész, aki a gyülekezet presbitériumában – küldöttként – a budavári magyar gyülekezet presbitériumát képviseli, előzetesen írásos összefoglalóba sűrítette a legfontosabb tudnivalókat. Tolmácsként azonban nemigen van szükség a segítségére, **Andreas Wellmer** ugyanis kítűnően beszél magyarul, s ha olykor mégis elakad, kedvünkért angolul is könnyedén sziporkázik.**

– *Jóllehet a német nyelvű szolgálat már a hetvenes években elkezdődött a Budavári Evangélikus Egyházközségben, a német közösség 1993-ban vált a Németországi Evangélikus Egyház (Evangelische Kirche Deutschlands, EKD) külföldi gyülekezetévé (Auslandsgemeinde). Önt tehát annak idején már az EKD által kiírt pályázatra jelentkezők közül választották meg lelkészükknek. Mi indította arra, hogy ötvenhárom évesen budapesti szolgálatra pályázzon?*

– El kell mondanom, hogy mindig is megkülönböztetett érdeklődéssel viseltem a külmiszió iránt. Németországi gyülekezet lelkészeként is számos afrikai és ázsiai országban töltöttem heteket, hónapokat. E távoli országokban még klasszikus módon gyakorolható a misszionáriusi hivatás: hirdetni, terjeszteni az evangéliumot és közben cselekvő módon segíteni az embereket. Késznek azonban csak szüleim és feleségem szüleinek halála után éreztem magam arra, hogy hosszabb külszolgálatra jelentkezsem. Az ezredfordulóra három leányunk is kirepült már a családi fészekből.

Tudni kell, hogy az EKD-nak világszerte mintegy százhatvan német ajkú gyülekezet is tagja, ezekkel nálunk külön püspökség tartja a kapcsolatot. Akkoriban azonban a külföldön szóba jöhető szolgálati helyek közül Budapest és Kijev volt a „legegzogotikusabb”. Őszintén szólva nyugat-európai országok gyülekezetei engem nem tudtak lázba hozni...

– *Meglehet, bemutatkozására ideérkezőkkel illett volna teret szentelniük lapunkban, de ha már elmulasztottuk, legyen szabad most, szolgálati idejének lejártá előtt megkérnünk erre...*

– Nagyszüleim élő hitű emberek voltak, ám a szüleim – eleinte – nem. Én úgy tizenhat éves lehettem, amikor nálunk tett látogatása alkalomával a helyi lelkész megkérdezte, nem segítenék-e neki a gyermek-istentiszteleteken. Ezt én nem azért vállaltam örömmel, mert már hívő voltam, hanem a szabad beszéd gyakorolásának lehetősége miatt. A természettudományi gimnáziumban ugyanis – ahol hatszáz fiú között csak egyetlen lány akadt – sok gondot okozott, hogyan fejezzem ki magam szóban, gyakran belepirultam a feleletekbe. Anélkül tehát, hogy én magam hittem volna bennük, a bibliai történeteket igyekeztem minél érdekesebben elmesélni a gyerekeknek. Ma azt gondolom, valójában már ezzel a gyakorlattal is Isten készítette fel a lelkészi szolgálatra. Hitre azonban csak valamivel később, egy pünkösdi gyülekezetben jutottam...

– *Teológiai stúdióit viszont evangélikus hittudományi egyetemen végezte...*

– Igen, mégpedig Göttingenben. Meg kell azonban jegyezni, hogy ott jöttem rá: az evangélium igazságainak felismeréséhez nincs szükség teológiára. Másként fogalmazva: a hittudományi egyetemen csak az ismeretekben gyarapodhat az ember, és a teológiai ismeretek nem

feltétlenül erősítik a hitet. Olykor épp ellenkezőleg... Ám Göttingenben kapcsolatba kerültem az Evangéliumi Keresztény Diákszövetség németországi szervezetével (*Studentenmission Deutschland, SMD*), melynek csakhamar helyi vezetője lettem. Cseppet sem mellékesen ebben az igazán nemzetközi szervezetben későbbi feleségem volt a helyettesem...

Mikor azután egy Dortmund közeli nagyvárosba – Wanne-Eickelbe (ma Herne része) – kerültem vikáriusnak, nemzetközi kapcsolataim megmaradtak. A Ruhrvidék akkoriban komoly lelkészihiánnyal küzdött, így már huszonnégy évesen teljes körű lelkészi munkát kellett végezniem a mintegy négyezer-ötszáz gyülekezeti tag között. Az említett – és többnyire szakemberek társaságában zajlott – külföldi missziós terepszemlékre 1979-től vállalkozhattam: először Moszkvában jártam, majd Sri Lankán, Indiában, Indonéziában, Thaiföldön, Kínában, Mongóliában és több afrikai országban...

– *Lehetséges, hogy több helyre eljutott, mint édesapja? Pedig, ha jól tudom, ő hajóskapitány volt.*

– No, azért nem. Sok nyelvet beszélő édesapám – Kína kivételével – minden tengeri kikötővel rendelkező országban megfordult.

– *Azért a külmiszió iránti érdeklődésében valamelyest – gondolom – édesapja példája is közrejárzott...*

– Annyiban feltétlenül, hogy kisgyerekkoromtól vágyam volt látni a világot – nem csak nézni. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy álláspontom szerint a misszionáriusok támogatása alapvetően gyülekezeti feladat. Mindkét korábbi németországi gyülekezetem nagyon komolyan vette ezt a feladatot: vagy egy-egy missziós projektet támogattunk, vagy konkrétan egy-egy misszionárius családot. Ez kiterjedt arra is, hogy ha egy misszionáriusnak – mondjuk – haza kellett térnie a szolgálatból, akkor a gyülekezetünk biztosított neki ingyenes lakást. Lényegében ez az odafigyelés is egyfajta látókörtágulást eredményezett, immár az egész gyülekezet közössége számára.

Gyümölcsöző ez a hitélet szempontjából is, hiszen keresztényként az sem mindegy, hogy közösségi hitéletünk belterjes marad, avagy új impulzusok révén folyamatosan tágul, erősödik. Igen veszélyes, ha egy gyülekezetben a hitélet gyakorlását kizárólag a lelkész „modellezi”. Szükség van a külső hatásokra. Rüggebergi gyülekezetemben és Budapesten is ezért lelkésített például az, hogy – számos aktív presbiter mellett – gyakran kaphattam segédlelkészeket és gyakornokokat. Azt gondolom ugyanis, hogy a helyettes és gyakornok egyik feladata, hogy kritizálja a feletteseit, hogy azok jobban tudjanak dolgozni.

– *A Köln mellett Rüggebergből érkezett azután Budapestre. Mik voltak az első benyomásai?*

– Beiktatásomra 2000 augusztusának utolsó vasárnapján került sor. Hamar kiderült, hogy az itteni presbitérium tagjaival is nagyon jól együtt lehet dolgozni. Az itteni gyülekezet több szempontból is különleges helyzetben van. Egyrészt az EKD csak a lelkész fizetését biztosítja, a gyülekezet egyébiránt – alapítványi formában – önfenntartó. Másrészt helyi sajátosság az is, hogy a gyülekezet szervesen kötődik a Magyarországi Evangélikus Egyházhoz is, szervezetileg is tagja vagyunk a Budai Egyházmegyének.

Noha korábban nemhogy az itteni egyházzól, de magáról Magyarországról is nagyon-nagyon keveset tudtam, emberileg is sikerült hamar közel kerülőm közvetlen szolgatársaimhoz és feletteseimhez. Mindhárom jelenlegi püspök és más tisztségviselő is segítettek abban, hogy idejekorán kiismerjem magam az egyházban. Isteniszteleteinket a budavári egyházközség kápolnájában tartjuk. Ennek az egyházközségnek az egyik lelkésze volt érkezésemkor *D. Szabik Imre* püspök. Ő látott el azzal a bölcs tanáccsal, hogy ha azt akarom, hogy lássanak, akkor mindig álljak fel, ha azt akarom, hogy halljanak, akkor beszéljek hangosan, és ha azt akarom, hogy szeressenek, akkor beszéljek röviden. No igen, amíg nem sikerült elsajátítanom a magyar nyelvet, jócskán adódtak kellemetlensége-

im. Példának okáért a nyilvános helyek „F” betűjéről én először a *feminin* szóra asszociáltam...

– *Miután viszont időközben nyelvünket is megtanulta, kilenc, Budapesten töltött esztendő után feltehetően Ön az egyik legautentikusabb személy, akitől megkérdezhetem: miben*

Lotte és Andreas Wellmer

látja a legnagyobb különbséget a magyarországi és a németországi evangélikus egyház között?

– Saját egyházában sem biztos, hogy ugyanazt tartja lényegesnek két lelkész, ezért inkább szigorúan személyes véleményként mondom azt, hogy nekem az a benyomásom: Magyarországon hagyományosabb, élőbb a hitélet. Nálunk – de most nem az én volt gyülekezeteimről beszélek – általában liberálisabb... Másrészt a Magyarországi Evangélikus Egyház püspökei nem elsősorban menedzserek. Elsősorban hívő lelkészek – és csak azután püspökök. Ennek csak látszólag mond ellent, hogy tapasztalatom szerint itt intenzívebb az egyházi élet, mint nálunk. Persze ennek felismeréséhez – az arányok miatt – valóban idő kell.

Ugyanakkor nem vagyok meggyőződve arról, hogy a diakóniai munkát – avagy egész egyszerűen: a rászorulókat segélyezését – Magyarországon a legkisebb gyülekezetben is alapvető feladatnak tekintnék. Van egy olyan érzésem, hogy itt a szeretetintézmények és a gyülekezetek kapcsolata sem kielégítő, pedig – szerintem – nagyon fontos, hogy legyen kapcsolat és ellenőrzés. Számomra kissé érthetetlen az itteni intézmények túlzott magányossága, illetve önállósága, mint ahogy az is, hogy személyzetük nem feltétlenül hívő emberekből áll – bár ez természetesen Németországban is előfordul.

– *A Czenthe Miklós úrtól kapott tájékoztatóból kitűnik, hogy szolgálata itt, a budavári gyülekezetben rendkívül sokrétű. A klasszikus lelkészi feladatok mellett hittanári, kórházlelkészi, sőt börtönlelkészi munkát is végez. Lehet, hogy az Ön esetében a vasárnapi istentiszteleten való igehirdetés a legkevésbé megterhelő szolgálat?*

– Nem, nem, számomra a legfontosabb éppen hogy az igehirdetés. Az istentiszteleten nem a lelkész véleménye az érdekes, hanem az Isten akaratát, az Isten mondanivalóját. Ezért a gyülekezeti alkalmak mellett börtönökben és olykor felsőoktatási intézményekben végzett igehirdetési szolgálatokat nagyon komolyan veszem, jóllehet valójában az ugyancsak szívügyemnek tekintett lelkigondozás is ennek egyik formája. Eddig huzsonhat magyar börtönben kerestem fel német ajkú fogvatartottakat, akikkel általában négyszemközt is beszélgetek egy-két órát. Közben azért még ebben a külföldi szolgálatban is adódott lehetőségem „külmisziós” munkára: volt bulgáriai nagykövét asszonyunk aktív támogatásával innen Budapestről sikerült megalakítanunk – Isten segítségével – egy német gyülekezetet Szófiában.

– *Azt már tudjuk, hogy felesége az evangélikus diákszövetségben a helyettese volt, de van-e még ereje és kedve itt Budapesten is részt vállalni a szolgálatból?*

– Ó, hogyne! Korábban tanárként dolgozott, de jelenleg hetente átlagosan legalább harminc órában foglalkozik gyülekezeti ügyekkel. És ha elárulom, hogy Németországban átlagban legkevesebb száz „szállóvendég” – misszionárius, menekült, testvér-gyülekezeti tag – fordult meg nálunk évente, talán el is mondtam mindent. Ugyanakkor azt gondolom, nem árt, ha mindenki tudja, hogy egy lelkész lakása akkor is nyitva áll, ha valami baj van...

– *Mi jellemzi a budapesti német ajkú gyülekezetet?*

– Mindenekelőtt el kell mondani, hogy *dr. Zsigmondy Árpád* és *Albrecht Friedrich* lelkészek önkéntes támogatása nélkül valószínűleg nem működne ez a gyülekezet, amely ma mintegy százhatvan tagot számlál. Gerincét a Budapesten élő német ajkú állampolgárok vagy ide házasodott németek alkotják. A szüntelen megújulást a hosszabb-rövidebb időre Magyarországon munkát vállalók és az itt tanuló diákok cserélődő csapata biztosítja. Alkalmaink látogatottságát három számmal jellemezhetem. Legrosszabb esetben nyolcan, ünnepekkor maximum százötvenen, átlagos vasárnapokon ötvenen vannak az istentiszteleteken. Két laikus igehirdetőnk – *Esther* és *Abel Friedrich* – mellett a presbitériumot vezető és a közösség egyik alapítójaként tisztelt *Albrecht Friedrich* nyugalmazott lelkész is szokott prédikálni. Örülünk annak,

hogy nagyon jó kapcsolatunk van a magyar budavári evangélikus gyülekezettel – *Bence Imre* esperesem, *Balicza Iván*, *Ibolya* és mindenki más nagyon segítőkész.

– *A magyar diaszpórában a gyülekezeteket olykor nem is annyira a „hitélet élteti”, sokkal inkább az anyanyelv és a magyarságtudat közösségi ápolásának lehetősége. Mi a helyzet Önöknél?*

– Természetesen a német ajkúak számára is meghatározó, hogy a gyülekezetben közösségre lehetnek. Az istentiszteletek után mindig jókat beszélgetünk. De úgy vélem, hogy a hozzánk járók számára fontosabb maga az istentisztelet, vagyis a hit. Mert igaz ugyan, hogy együttlétünk nyelve a német, ám valójában mi nemzetközi gyülekezet vagyunk. Ausztriából, Hollandiából vagy épp Oroszországból származók éppúgy betagozódnak köztünk, mint németországi, netán magyarországi németek. Nálunk nem a nemzetiség számít, csupán a nyelv. Nemzeti, nemzetiségi kérdések tehát nem terhelik közösségi életünket.

Ugyanakkor örömmel mondhatom, hogy gyülekezetünket az aktív karitatív tevékenység is jellemzi. Szoktuk segíteni a Sarepta-otthonon, támogatunk evangélikus óvodákat, és rendszeresen felkarolunk hátrányos helyzetű – például roma – családokat vagy börtönviselt embereket. Ezt én nagyon fontosnak gondolom. A németek ugyanis manapság nem az anyagiakat nélkülözik, sokkal inkább felebaráti kötelességük tudata kezd megkopni. Márpedig: segíteni kell! Karitatív munkánkban természetesen nem csak gyülekezetünk tagjainak áldozatkészségére apellálunk. Jósolgálati munkánkhoz néhány intézmény támogatását is sikerült megnyernünk, és olykor tehetősebb magánszemélyekhez is fordulok konkrét céltámogatásért.

– *Attól tartok, magyar lelkész kollégái közül ilyesmivel csak nagyon kevesen mernének próbálkozni...*

– Miért ne? Nemcsak szereti az Isten „a jókedvű adakozót”, de áldását is adja – az adományra és az adakozóra egyaránt. Az pedig, hogy saját tagjait mindenkor segíti szükségükben a gyülekezet, egészen természetes kell, hogy legyen. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy a karitatív munkához elkötelezett presbiterek is kellene. Nálunk valóban tevékeny, áldozatkész presbitérium működik.

– *Bizonyára ez is oka annak, hogy nem szívesen válik meg Budavártól, ám az EKD ebben a pozícióban nem engedélyez kilenc évnél hosszabb szolgálatot. Milyen reménységgel készül átadni helyét utódjának, Johannes Erlbruchnak?*

– A budapesti német lelkészi állásra pályázók közül az EKD végül is három lelkészt ajánlott a presbitérium figyelmébe. Nekem az a benyomásom, hogy a gyülekezet jól választott, és aki utánam jön, az jobb lesz nálam. Valószínűleg sokkal jobb. Ami engem illet, pontosan még nem tudom, hol fogok szolgálni, de biztosan sokáig hiányozni fog az itt tapasztalt testvéri légkör. A magyarokkal is egyszerű volt együtt dolgozni, arról nem is szólva, hogy csak egy nyelven beszélni tulajdonképpen elég unalmas.

■ T. PINTÉR KÁROLY

„Abszurd” állítás, hogyan az evolúció cáfolja Isten létét

Egy vatikáni bíboros egy idén tavasszal rendezett konferencián „abszurdnak” nevezte azt az ateista állítást, hogy az evolúció cáfolja Isten létét; egyúttal azonban leszögezte, hogy a katolikus egyház nem áll az olyan tudományos teóriák útjában, mint az evolúció.

A Hittani Kongregációt vezető *William Levada* bíboros a hit és a tudomány kapcsolatával foglalkozó vatikáni tanácskozás bevezetőjeként ismételte meg egyháza tanítását. Az ötnapos konferenciára *Charles Darwin* születésének kétszázadik, illetve *A fajok eredete* című műve megjelenésének százötvenedik évfordulójának alkalmából került sor a római Pápai Gergely Egyetemen.

A konferencián kívül megszólaló *Levada* bíboros elmondta: a Vatikán szerint az evolúció tudományos alapja és a teremtő Istenbe vetett hit megférnek egymással. „Hitünk szerint bárhol történt is a teremtés és fejlődött tovább, végső soron Isten minden dolgok teremtője” – mondta a bíboros. Hozzátette, hogy miközben a Vatikán a tudomány egyetlen területét sem zárja ki, „abszurdnak” tartja *Richard Dawkins* biológus és más ateisták olyan nézeteit, melyek szerint az evolúció bizonyítaná, hogy Isten nem létezik.

A *XVI. Benedek* pápa által vezetett egyház fontosnak tartja annak hangoztatását, hogy a tudomány és a hit nem összeegyeztethetetlen egymással. Elemzők szerint maga a konferencia is az egyház és a tudomány közösség kapcsolatát hivatott bizonyítani.

A tanácskozás az „intelligens tervezés”, vagyis a kreacionizmus kérdését is napirendre tűzte, de nem tudományos vagy teológiai szempontból foglalkozott vele, hanem kulturális jelenséggként.

▶ MTI

■ SIMONFI ATTILA

Napjainkban többször hallhattunk e régi vita feléledéséről. Mit tanítsunk a gyerekeinknek? A modern tudományra alapozott biológiaórán az élővilág kialakulását, a fajok eredetét a *Charles Darwin* nevével fémjelzett fejlődélmélet kanonizálásában tanítják. Majd talán még aznap a hit-tanórán a diák azt tanulja, hogy Isten hét nap alatt teremtette a világot, tulajdonképpen az egész élő világ az utolsó két nap alatt teremtett, az ember maga pedig a legutolsó napon.

És ha mindez nem zavarná, szembeül azzal, hogy ez csak az első teremtéstörténet. Van egy másik is ugyanazon könyvben. Míg az első teremtéstörténetben az ember utolsóként teremtik, addig a másodikban ő maga a teremtés célja, elsőszülöttje és értelme. A serdülő értelem joggal érezheti úgy ezek után, hogy a tudományos álláspont legalább egyértelmű, és ez nyilván arra készíti, hogy kitüntesse elismerésével és figyelmével.

Ha ezt tényleg megteszi, és kíváncsiságától hajtva a középiskolai szintet elhagyva igazi famulusá cseperedik, semmi sem mentheti meg annak felismerésétől, hogy a tudományos nézetek saját kulisszáikon belül legalább annyira ellentmondásosak vagy még inkább azok, mint a teológusok.

Ugyan honnan tudta az almafa, hogy ha kivirágzik, akkor a bogarak, majd később a gyümölcssevő állatok segíteni fognak neki új almák szünetésében? Hány véletlenszerű mutáció kellett, amíg az észak-amerikai lasszós pók „kifejllesztette” azt az illatanyagot, amellyel az éjjeli lepke hívja magához csalogatja a nőstényt? A kérdés már csak azért is érdekes, mert a tisztelt pók ezzel a módszerrel az ellenkező nemet ejti zsákmányul, amely nem rendelkezik a kérdéses illatanyaggal...

Hogyan lehetséges, hogy a sokféleséget kedvelő élővilág minden képviselője ugyanazt az RNS-DNS-életkódolást alkalmazza? Hova tűntek az egyes fajfejlődési ciklusok között az átmeneti típusok (többek között az emberé)? Mi a szelekció alapegysége? Ezek és a hasonló kérdések azonban nem hozzák zavarba a tudomány professzorát: „Még nem bizonyított, de vannak elméleteink” – válaszolja.

Mindazonáltal a megismerés ifjú hőse joggal lehet elégedetlen ezekkel az elméletekkel. Először is, minél jobban megismeri a természettudományt, egyre csodálatosabb összkép tárul eléje. Megdöbbentő leleményességet és lenyűgöző rendezettséget talál abban a hatalmas élő rendszerben, amelyet a szakirodalom élő ökoszisztémának nevez. Kétségtelenül felismeri, hogy az emberi értelem alázattal kell, hogy közeljen a világ megismeréséhez, hiszen összetettsége és rendezettsége nemcsak megérthető és értelmes jellegű, de sok esetben meg is haladja az emberi értelmet.

„Ki az hát, aki mindezt ilyen csodálatosan elrendezte?” Egy igazi „hit-hű” természetűs azt válaszolná erre: „Rossz a kérdés, mert antropomorfnál módon előrevetít egy megalapozatlan választ. A tudományos kérdésfeltevés nem ilyen. Mi, tudósok azt kérdezzük, miért ilyen a világ, és milyen okok által válik ilyen rendezetté.” Valóban, ez a kérdés nem feltehető „Valakit” mint elrendező. Mégis, antropomorfizmus ide vagy

oda, jólesik a gondolat, hogy e mögött a rend mögött van egy Gondviselő.

Ezzel a sejtéssel a famulus nem lesz egyedül – a természettudományok több olyan elkötelezettjét ismerheti meg, akik ma is mélyen keresztények, és e vallásos meggyőződésüket, még ha közvetett módon is, de többek között a természettudományos ismereteikből merítik. Sőt ezen tudósokra és gondolkodókra egyáltalán nem jellemző, hogy a bibliai genezistörténetek és a tudományos evolúciós elméletek összeférhetetlenségétől szenvednének.

Hogy miért nem? Nos, kedves famulusom, ha engem kérdezel, készsággal megosztom veled lelki békém titkát. A sakkban nem lehet nyerni az ökölvívás szabályai szerint. Ez a két sportág független egymástól. Ugyanígy, bár a tudományos ismeretek végső soron éppúgy meggyőződésszerű hiten alapulnak, mint a vallások, van egy lényeges különbség köztük. A tudomány ugyanazt a világot teljesen más aspektusból és célból próbálja megérteni, mint a vallások. Ezért a kérdésfelvetései és a válaszok mögötti módszer lényegesen különbözik.

Más szóval annak ellenére, hogy a modern, intézményesített tudomány és a keresztény egyházak a felvilágosodás kezdete óta megélhetési harcot vívnak, maga a természettudomány és a kereszténység mint a világ megértési módjai nem egymás ellentétei. Jóllehet közös a tárgyuk, hiszen az emberre és a világra vonatkoznak, de más szabályok szerint és legfőképpen más célból közelednek tárgyukhoz.

A vallás célt keres az életben, a világban. A természettudomány nemcsak közömbös ez iránt, de módszeresen megpróbálja kiküszöbölni mint „zavaró tényezőt”. Ha pedig egymást kizáró ellentmondásnak tekinteném e két világmegértési rendszert, vajon melyikről mondanék le szívesebben: az elektromos áramról vagy arról, hogy az életnek célja legyen? Mert ha elvetem a fejlődélméletet, akkor a természettudomány egészét kell elvetnem, hiszen a természettudomány önmagán belül egyetlen elméletet sem tart cáfolhatatlannak, egyedül a módszeréhez ragaszkodik végérvényesen.

Darwin óta a fejlődélmélet sok átalakuláson ment keresztül, és ez a folyamat nem ért véget. Ami ebben az elméletben változatlan, az maga a természettudomány, vagyis a kérdésfeltevés és a válaszadás módszere. Ha tehát a fejlődélméletet megtagadom, és nem természettudományos módon teszem ezt, illetve nem természettudományos alternatívát állítok helyette, akkor magát a természettudományt vetem el. Hogyan élhetnék azonban ezek után őszintén a természettudomány által nyújtott javak között?

Semmivel sem jobb a helyzetem, ha a vallási teremtéstörténetet vetem el. Ez alapvető része annak a hitnek, mely célszerű értelmet ad életnek. Mit ér a kényelem és jólét, ha mindez céltalan? Emberi természetünk elidegeníthetetlen lényege, hogy irányt, célt kell, hogy találjunk életünknek, különben a legnagyobb jólét is lelki nyomorúsággá válik. Míg a természettudomány – lényegénél fogva – erre semmiféle útmutatást nem ad, addig a teológia kezdetektől fogva csak erre irányult – leegyszerűsítve ez a lelki üdvösség lényege.

Kétségtelen, az anyagi jólétről elvileg könnyebb lenne lemondani, mint lelki üdvösségünkről, de az a világ, amelyben élünk, ezt gyakorlatilag szinte lehetetlenné teszi.

Szerencsére semmi szükség arra, hogy ilyen végső konfrontációba keveredjek. A tudomány oldja meg a saját evolúciós ellentmondásait a maga módszereivel és a maga területén, míg ugyanezt megteheti a teológia is. A tudomány nem feladata erkölcsi, etikai vagy akár esztétikai kérdésekben állást foglalni. A vallás azonban mint bölcséleti tudás éppen ezt a nélkülözhetetlen feladatot teljesíti saját kezdeteitől.

Ez a szemlélet nemcsak a tudomány és a vallás közötti konfliktust oldja fel, de példának okáért a két biblikus genezistörténetet is más, konzisztensebb megvilágításba helyezi. Amennyiben ugyanis a tudományos megértési módszer és a teológiai megértés egymástól független, úgy ezek hasonló fogalmai is egészen más jelentésűek.

A tudományban használt időfogalom a geometriai tér és a mozgási sebesség relációját fejezi ki – ezek elsősorban mennyiségi fogalmak. A teológus idő ezzel szemben minőségi viszonyokat fejez ki. Semmiképpen sem lenne bölcs dolog tehát, ha mereven ragaszkodnék ahhoz, hogy a teremtés hat napja hatszor huszonnégy órát jelent.

A Biblia ilyen típusú szó szerinti értelmezése feloldhatatlan önellentmondásokhoz vezet, amelyeknek végső zsákutcája a „credo in orbi”.

ben megjelenő időfogalmat minőségnek tekintem, akkor többé nem okoz problémát, hogy a két történetet egymás kiegészítéseként értsem meg.

Az első a világ teremtését mint a világban fennálló „függőleges” hierarchia-rendszert írja le, ahol legfelül az ember áll. A második teremtéstörténet ugyanezt a hierarchiát az ember körül mint „koncentrikus körökbé” rendeződést mutatja be. Az első egyfajta univerzális kozmológia, míg a második egy embercentrikus kozmológia. Mindkettő az emberi élet értelmét és célját igyekszik felmutatni.

Természetesen mindez több más szempontból is megérthető egymást kölcsönösen feltételező módon. A két teremtéstörténetet ugyanis a zsidó nép történelmeként és identitáskeresésként is tárgyalhatjuk, és ebben a kontextusban szintén jól kiegészítik egymást.

Elhamarkodott végkövetkeztetés lenne azonban az, hogy a tudományos evolúciós elméleteknek és a bibliai teremtéstörténeteknek az egyvilágban semmi közük egymáshoz. Nyilvánvalóan én, aki mindkettőt elfogadom, befogadom és alkalmazom életem megértésében, megélésében, én vagyok a közös nevező. Vagyis *mi, az ember*. Ugyanígy, amiképpen járok, egyik lábam a másik elé téve és egyiket sem megtagadva, eképpen határozza meg életemet – egymást ki nem záró módon – a tudomány mint a részletek mikéntjének „önmagukban való megértése” és a teológia mint az életem erkölcsi, célszerű általános megértése.

Amit értelemmel fogok fel, azt egyszerűsített értelmezem is. Amit pedig szavakban értek meg, annak egyszerűen több jelentése is lehetséges.

Fontos kiemelni, hogy a többértelműség csak a lusta elmét idegesíti, a többértelműség valóójában – a kevesebb „helyen” több információ elvén – gazdagságot jelent. Ez alól a Biblia sem kivétel. A logikai konzisztenciát, vagyis egy adott gondolati rendszeren belüli ellentmondás-mentességet ma már a teológia sem adhatja fel, mert nagyon nehéz olyasmiben bízni, amit nem értek.

Éppen ezért, ha a teremtéstörténet-

Nagy veszteség lenne bármelyiket kijátszani a másik ellen, amiképpen ezt tapasztaljuk is napjainkban. Az erkölcsi nevelés híján a tudomány emberellenessé és rombolóvá válik, míg az erkölcsi nevelés tudomány nélkül keserves küzdelem az életben maradásért. Tulajdonképpen egymás nélkül mindkettő ugyanoda vezet: az emberi lét alapvető kríziséhez.

Ezért ha gyermekem és/vagy tanítványom megkérdezi: mit javaslok, azt, hogy a teológiát vagy a tudományt válassza-e, azt mondom neki: „Fogadd el mindkettőt lényegük szerint.”

Alkotótábor Rábcakapi

Ezúton szeretnénk minden kedves vendégünknek megköszönni, hogy megtisztelte jelenlétével 2009. július 25-én, Rábcakapin megrendezett 10 éves jubileumi összejövetelünket, illetve segítőkink áldozatos és lelkiismeretes munkáját, mellyel emelték rendezvényünk színvonalát.

Az alkotótábor vezetői

www.alkototabor-kapi.extra.hu

Halálugrás

A fiú ott állt a daru tetején. Rákötötték a lábára a vastag gumikötelet, a „segítő” azt mondta: „Ugorj!” A fiúban az izgalom és a félelem különös elegye kavargott. „Ugorj már!” – hangzott újra a segítő hangja kicsit erélyesebben.

Leugrott. A szíve a torkában dobogott, és csak zuhant egyre gyorsabban. A borzongás és az öröm hangjai törtek fel torkából – üvöltött. Ekkor a gumikötél visszarántotta. Hirtelen lefékeződött a teste, a szava is elállt. Aztán egy csattanás, és újra zuhanni kezdett. Érezte, a gumikötél már nem tartja. Elszakadt – fordult meg hirtelen a fejében, de sokáig nem gondolkodhatott ezen, mert a következő pillanatban földet ért, és már nem kellett többé gondolkoznia...

E történet sokaknak talán durva és erőszakos, de azt hiszem, mindannyi-

an hallottunk már ehhez hasonlót, vagy talán láttunk is ilyen halálugrást a tévében. Valójában miért írtam ezt le? Pár héttel ezelőtt hallottam egy fiúról, aki leugrott és szörnyethalt. Azonnal az jutott eszembe, hogy mennyire élünk Isten akarata szerint. Mennyire tartjuk be a „játékszabályokat”? Meddig feszíthetjük a húrt?

Azt mondja Jézus: „Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!” Ez a fiú pedig kísértette. És mi hányszor kísértjük az Urat? Hányszor válunk hasonlóvá ehhez a fiúhoz? Levetjük magunkat a mélységbe, a „segítő” pedig (a sátán) ott áll mögöttünk, és biztat: „Ugorj, ugorj már!”

Mondhatjuk, hogy az említett példa extrém eset, távol áll tőlünk. Ez igaz – de azért mi is száguldozunk autónkkal az utakon, áthajtunk a piroson, káros szenvedélyeknek hó-

dolunk, és még sorolhatnám tovább a számunkra teljesen természetes dolgokat. A mindennapjaink tele vannak ilyen kísértésekkel, csak nézünk magunkba. Nem kísértjük az Istent nap mint nap?

Próbáljunk meg odafigyelni és változtatni, ha nehezünkre esik is. Forduljunk imádságban Istenhez segítségért. Ne kísértjük az Urat, és ne adjuk meg a sátánnak azt az örömet, hogy újabb lelket szerezzen meg magának.

Fohász

A szakadék szélén állva,
Az alkalmas időre várva,
Add, Uram, hogy időben
Mondhassam ki imámban
Alázattal szent neved,
S többé ne kísértselek!

■ BLATNICZKY GÁBOR

Elmondtam én, Ámbris Mariska

„Valaki azt mondta egyszer, a határidő a legjobb műzsa...” – gondolta az író, miközben idegesen fel-alá járkált a lakásban. Ami azt illeti, a leadási határidő vészesen közeledett. A napilap szerkesztősége jegyzetet várt tőle a szombati számba, de a műzsát – nem a határidőt, a másikat, akinek a homlokcsókját várják az alkotó emberek – valahol eltéríthették, eddig nem volt érkezése meglátogatni az író, hiszen csak nem akart elkészülni az a fránya kézirat.

Kiss-Horváth Géza nagyot sóhajtott, és újra leült a számítógép elé. Nekifutott megint. Órákon keresztül kísérletezett, hiába. Aztán dühödten felpattant, vette a kabátját, és elindult, hogy kiszellőztesse a fejét.

Figyelmetlen volt, olyannyira, hogy a lépcsőházban nekiütközött Ámbris Mariskának.

– Tisztelem az író úrnak! – üdvözölte őt a nő, majd miután végignézett Kiss-Horváthon, így szólt:

– Ne haragudjon már, hogy ilyet kérdezek, de mi a baj?

– Semmi komoly, épp csak nem tudom, miről írjak... – hangzott a válasz.

– Hát írja meg az én történetemet, ha gondolja. Jöjjön be, író úr, elmondom!

Az író meglepődött, de nem mutatta, elfogadta az invitálást, és követte Ámbris Mariskát a csöpp földszinti lakásba. Közben azon tűnődött, hogy ha most nem lesz is belőle írás, már az megérte, hogy itt lehet. Hiszen bekukucskálhat valakinek az életébe... aztán ki tudja, mi sültet még ki belőle.

Leült a kopott díványra, és várakozásteljesen a nőre emelte tekintetét. Tulajdonképpen most nézte meg először igazán. Mariska haja őszült, arcát ezer barázda szántotta, körmeit sárgára színezte a nikotin.

Ámbris Mariska megérezte a felé áradó kíváncsiságot és bizalmat. De mielőtt halkán, szegénylősen belefogott volna élete történetébe, így szólt:

– Ne haragudjon már az író úr, hogy csak úgy megszólítottam, de tudja, néha olyan jó lenne beszélgetni valakivel, és én még nem nagyon ismerem senkit ebben a házban. Lehet, hogy nem is találja olyan érdekesnek a történetemet, de azt gondoltam, hogy az olyan íróember, mint maga, talán csak kanyarít belőle valamit.

Szóval az úgy volt, kérem szépen, hogy én egy nap elhatároztam, megtudom, miért ért engem anyai szenvedés ebben az életben. Tetszik tudni, faluról jöttem én fel a fővárosba

nem is olyan régen. A kis házamat sikerült pénzre tennem, és ez nagy szó, ugye, a mai nehéz világba. Ráadásul még ezt a kis lakást is meg tudtam venni magamnak itt a Józsefvárosba. Igaz, csak húsz négyzetméter, de megvan benne minden, ami kell, hűtő, rezsó, zuhanyozó... És hát mégiscsak az enyém, tudja. És ráadásul még állásom is van, kérem, reggel hattól délután kettőig dolgozhatok a boltban, tudja, pakolom az árut havi hatvanezer nettóért.

Száz szónak is egy a vége, egyik reggel egy papot láttam bejönni a

hoz, mert már rég kerülgetett engem. Szép barna szeme és kackiás bajsza volt az én emberemnek. Sokat dolgozott, volt kis földünk, kevése jószágunk, gyarapodtunk szépen, ahogy mentek az évek. Gyereünk nem született, valamiért így volt ez megírva. Nem vert az én uram, áldja meg az Isten, még csak nem is ivott, gondoltam is néha, mivel szolgáltam én meg ezt a nagy szerencsét...?

Aztán egy nap, amikor fáért ment az erdőre, lelőtte egy vadász, aszonta, véletlen találta el őtet, minék kö-

boltba. Mindjárt tudtam, hogy afféle, mert fekete ing volt rajta, a nyakánál meg az a kis fehér csík, mint a mi plébánosunknak is a faluban. Korán volt, nem volt sok vevő, és valahogy szóba elegyedtünk, egy idő után hívott is az atya a templomába. „Gyere, lányom, misére, ott majd megvigasztal az Isten, meglátod” – aszonta. De én nem bólintottam rá, csak azt ígértem meg neki, hogy egyszer majd megkeresem, hogy meséljen má' nekem a szenvedésről.

El is mentem a napokban, mert tudja, nem fért a fejembe, hogy mér' vert engem az anyám, ha kellett, ha nem. És az apám mér' ivott annyit, hogy menekülnünk kellett előle, ki a hideg éjszakába? És mér' nem fájt nekem, amikor meghalt az öreg? Mer' tudja, szinte örültem, amikor a sírásók dobták rá a hideg, fekete földet...

Egyedül maradtunk hát anyámmal, de hamar meghalt ő is, az orvos szerint a sok verést nem bírta a szervezetem. Pedig ő már csak olyan volt, hogy soha nem lázadt a sorsa ellen, mindig azt mondta: „Tudod, lányom, mindenkinek megvan a maga keresztje”...

Én fiatal voltam még akkor, amikor elment az anyám, gondoltam, ideje volna már férjhez menni, hozzá is mentem hát gyorsan a Jóska-

dorgott arra, ahol puskás emberek járnak. Mit tehettem, mentem újra a temetőbe. Most ott nyugoszik az uram is a faluvégén, a szülei mellett. Amikor a Jóska elment, nekem már nem volt maradásom, tudja, ezér' vagyok most itt ebbe' a nagy, hangos városba.

Nemsoká töltöm be a negyvenötöt. Már nem várok nagy dolgokat az élettől. Ezt meséltem én el nemrég annak az atyának, és arra vártam, hogy ő majd megmondja nekem, mi végre is volt az a sok munka, gyász és küzdelem az életemben. De ő keveset beszélt. Csak nézett rám a nagy barna szemével, figyelmesen hallgatott, néha-néha bólintott. Mielőtt eljöttem tőle, még imádkoztunk is. Mármint ő imádkozott. Én meg voltam szeppenve erősen, nem vagyok én ehhez hozzászokva, nem így voltam én nevelve, kérem. Félve tekingettem a papra, de amikor láttam és éreztem, hogy milyen nyugalom és szeretet árad belőle, arra gondoltam, eljövök én még ide hozzá majd máskor is, tán még elmegyek a misére is, hogy többet halljak az Istenről.

Ugye nem haragszik, író úr, hogy raboltam az idejét? Lehet ebből valami írása magának...?

■ GAZDAG ZSUZSANNA

RAB FERENC LEVENTE

„Isten a mi oltalmunk és erősségünk”

(Zsolt 46,2)

Küzdelemre hív az élet...
Hangzik vasárnap az ének.
Hétfőtől ezt tapasztaljuk,
Köreinket egyre csak futjuk.
Ám lábunk biztos talaja,
Erődítményünk kőfala
Te vagy, Úristen.

S mert fáradunk, elesünk,
Síránk, s nem nevetünk.
Mégis öröme hívsz el,
Derűt kínálsz szent kezdeddel!
Mert lábunk biztos talaja,
Erődítményünk kőfala
Te vagy, Úristen.

Mikor a végnek völgye vonz,
S lelkünk számadástól fél,
Üdvöt nem érdemek becse hoz,
Hanem a krisztusi vér!
Így lábunk biztos talaja,
Erődítményünk kőfala
Te vagy, Úristen.

HETI ÚTRAVALÓ

Akinek sokat adtak, attól sokat kívánna, és akire sokat bízta, attól többet kérnek számon. (Lk 12,48b)

Szentháromság ünnepe után a 9. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéiben Isten a tőle kapott talentumok hűségese hasznosítására hív, mert „hű az Isten, aki elhívott minket az ő Fiával, a mi Urunk Jézus Krisztussal való közösségre” (1Kor 1,9; LK). A vele közösségben lévők életét a hűség és az engedelmesség jellemzi. A nekünk adott kegyelem által különböző ajándékaink vannak – kinek-kinek képességei szerint –, de ezeket csak teljes szívvel lehet az Úr szolgálatába állítani. „Ha elenyészik is a testem, szívem kösziklája te maradsz, ó, Isten.” (GyLK 723) S ezt halljuk a számadásánál: „Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízik rád ezután, menj be urad ünnepi lakomájára!” (Mt 25,21.23) Lehet, hogy Isten tőled már többet vár, mint az egy talentumot kapott szolgától: nem elég, ha pénzed keményen dolgozik helyetted, hanem te magad vállalkozz Urad követésére a tőle kapott képességeid teljes „bedobásával”! Ezt tette Pál is, akit megragadott a Krisztus. „Őerte kárba veszni hagytam és szemétnek ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem; hogy valamiképpen eljussak a halottak közül való feltámadásra.” (Fil 3,8.11) Salamon engedelmes szívet kért, s bölcs és értelmes szívet kapott talentumul, amit ítélteie során jól hasznosított: „Adjátok annak az élő gyermeket, és ne öljétek meg, mert ő az anyja!” (1Kir 3,27) Ezékiel a figyelmeztetés talentumát kapta: őrállói hivatásában a bűnöst és eltévedt igazat egyaránt figyelmeztette, „hogy ne járjon bűnös úton, és így életben maradjon” (Ez 3,18). Jézus minket is figyelmeztet a hűségre és emlékeztet az Isten eredeti rendjének való engedelmisségre: „Amit tehát az Isten egybekötött, ember azt el ne válassza.” (Mk 19,6) Hittel és nyitott, gyermeki lellyel kell fogadnunk igéjét, „mert ilyeneké a mennyek országa” (Mt 19,14). „Nincs nagyobb ékesség Isten igéjénél, mellyel hitvestársadat Isten ajándékának tekinted” – írja Luther. Pál ezt tanítja az „igazi” ünneplésről: „...teljete meg Lélekkel (...) és adjátok hálat az Istennek, az Atyának mindenkor mindenért, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében.” (Ef 5,18.20) Pilátus római helytartóra sok e világi hatalom bízott, de Jézus tudtára adta: „Semmi hatalmad nem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna nekem...” (Jn 19,11) Urunk nekünk is mondott példázatában az úr egy hű és okos szolgájára bízza, hogy távollétében gondoskodjon társairól. Lehet, hogy szemünkben kis talentum, de „boldog az a szolga, akit, amikor megérkezik az úr, ilyen munkában talál” (Lk 12,43). Ne legyünk hűtlen szolgák, ismerve Jézus Urunk vezérigénkben megfogalmazott figyelmeztetését, engedelmeskedjünk neki, bármit bíz is ránk, mert csak így lehetünk s maradhatunk vele élő közösségben most s örökké a talentumukat megsokszorozók ünnepi vacsoráján! S mindehhez: „Csak egy, ami szükséges, / Egy, ami üdvösséges. (...) / Jézusom (...) / Légy enyém, s ez egy elég, / Mint legnagyobb nyereség!” (EÉ 326,1.4)

■ G. A.

Kedves Hittestvéreim!

Az e heti útraivalóval a rovat a hetedik évfolyamát kezdte el. Az *Evangélikus Élet* on-line változatának tanúsága szerint ugyanis 2003. augusztus 17-én, Szentháromság után a 9. vasárnap, a lap 33. számában jelent meg az első *Heti útraivaló*. Az a reménységem, hogy ez a hetedik év is az Úr Isten szeretetének kedves esztendejévé lesz, és az ő aranyevangéliumának sugarai ragyogják be hétről hétre életünk és zarándokutunk következő tízezer-nyolcvan percét – e három ezer „karakteres” lelki útraivaló által is. Mindezekért: *Soli Deo gloria!*

■ GARAI ANDRÁS

FRENYÓ ANNA NAPLÓJÁBÓL

Czechoslovakia

Eszmefuttatás létezésem értelméről egy újabb tapsolós templom kapcsán

Mint a bibliai történetben a menyegzőre, úgy siettem fel a negyedik emeletre. Az egyik lépcsőfordulóban megálltam, és átvettem az ünneplő-cipőmet. Itt vagyok, jövök már, kézen állok, az ünneplőruhám is rajtam van, engedjétek be engem is a menyegzőre!

Egyre közeledett a zene, és a negyedik emeleten tárt ajtóval fogadtak. „Jó, hogy eljöttél!” – mondta a kedves amerikai lány a bejáratnál, és kezembe nyomta az aznapi közös gondolkodás tematikáját. A United Colors of Benetton tárult elé. Gyönyörű szép afrikai nők, ázsiaiak, fehérek, csokoládészín kisgyerekek. Az egyik afrikai hölgyön szemrevaló cipő volt: kígyóbőr, hegyes orrú, zöld színű, hozzá hatalmas nagy zöld korongokból álló nyakéket viselt – nem tudtam levenni a tekintetemet róla.

A dicsőítés legalább negyven percet tartott. Addig játszott a zenekar, és a kivetített szöveget mindenki állva énekelte. Volt, aki tapsolt vagy táncolt. Mint egy rockkoncert. Igazán felemelő volt. A dob, a basszus- és elektromos gitár meg az ügyes szintis akkordok, na meg a kisebb, színes összetételű gospelkórus jó munkát végzett. Nagy hatással volt rám. Tudtam én, hogy a rockzenének az a dolga, hogy felkavarja a lelket, de én akartam, hogy felkavarjanak. Én ott akartam lenni teljes valómmal.

Persze amikor az amerikai pásztor arról beszélt, hogy Kelet-Európában milyen alacsony a hívők száma, például „Czechoslovakiában”, akkor azért a cinizmusom visszakapcsolt, hogy azért azt már nem Csehszlovákiának hívják, kedves Uram – de hát ezt az „apróságot” meg lehetett neki bocsátani.

Nincs tökéletes templom. Egy tradicionális gyülekezetben elalszom a lassú énekek alatt (vagy éppen pont szól hozzám az orgona, ez is előfordul), cserébe van esély rá, hogy a tartalom igazi, mély – de arra is, hogy semmitmondó. Egy újabb keletű, spirituálisabb gyülekezetben, mint ez is, jó a beat, megmozgat, fiatalnak érzem magam és lendületesnek, de cserébe igen leegyszerűsített tartalmakkal találkozom. Hát ezt adja össze az ember!

Otthon sem volt ez másképp, csak ott volt egy gyülekezet – a Deák tér –, amelyik az enyém, akármilyen is, akármilyen is. És nézhettem jobbra-balra, mehettem sokfelé kitekinteni, azért az otthonom a Deák tér volt, a *Huligán* tiszteletes és csapata.

Egyébként összehasonlítva a Prenzlaer Berg-i tapsolós templommal, ez a Berlin International Church sokkal színvonalasabb volt. Egyrészt sokan voltak, tele volt egy óriási nagy terem, ami jó érzés, irtó jól szólt a zene, és a pásztor is sokfelé érdekes dolgokat mondott (eltekintve Czechoslovakiától). Mondta például azt, hogy a nagy pillanatainkat meg kell ragadnunk, mert egyébként el is mehetnek mellettünk a nagy lehetőségeink, amelyeket az Élet ad nekünk. Hogy minden pillanatban ébernek és felkészültnek kell lennünk a Találkozássá, a

Tettre. Beszállni abba a kocsiba, amelyik értünk jött. Meglépni azt a lépést, amely a következő fokra elvezet. El is lehet szalasztani mindent...

Aztán arról is beszélt, hogy Berlinben kemény az életünk, nekünk, fiataloknak, akik itt összegyűltünk. „A legtöbb közület nem itt fogadják leélni az életeteket. Itt vagytok pár hónapot, pár évet, aztán visszameneked oda, ahonnan jöttetek, vagy továbbálltok máshova. Azalatt, amíg itt vagytok, kell a legtöbbet kihoznotok az egészségből. És nem könnyű itt. Berlin kemény város. Például itt nincs nyár. A térről meg inkább ne is beszéljünk. Aztán otthon már voltak valakik, tartozatok valahova, volt feladatokat és közösségeket. Itt ez mind nincs. Olyanok vagytok, mint a kallódó falevelek.”

Aztán biztatott, hogy keressen mindenki közösséget, és kamatoztassa ott a tehetségeit, építse a gyülekezetet, gazdagítsa az ottani embereket saját magával, és gazdagodjon általa.

Valami ilyesmit akarok én is. De az egészséget gyakran mondvasínálnak érzem. Olyan erőltetettnek. Tényleg az van, hogy otthon mindez megvolt – érdemes itt is erőt és időt befektetni? Persze nekem lenne rá a leginkább szükségem. Mert tényleg olyan vagyok, mint egy kallódó falevél. Olyan egyedül vagyok Berlinben, mint az ujjam. És ez független attól, hogy éppen van-e kivel a karjában melegezni, van-e kivel kávézni vagy elmenni moziba. Mert ez utóbbiak mind pillanatnyi, rövid ideig tartó te-

FOTO: SIMON TOMASCHKE (BERLIN)

vékenységek, amelyek hasonlóképpen átmeneti megelégedettséget hoznak csak.

Hosszú távon állandóan ott marad a hiány. Kíé vagyok? Minek vagyok itt? Mi a dolgom? Sehova nem tartozom, hova tartozzak? És hiszem, hogy akárhol vagyok, a Mindenható szerelmese vagyok, és ő jobban körülölel, mint bárki vagy bármi más, de ha ez nem manifesztálódik emberekben, közösségekben, tekintetekben, beszélgetésben, érintésben, telefonokban, akcióban és reakcióban, akkor úgy kiszáradok, és meg is halok, mint a kis herceg öntözetlen, tuskés rózsája a távoli bolygón.

És az jó, hogy hamarosan megint hazamegyek Magyarországra látogatába, de nem megoldás, hogy ezekből a látogatásokból éljek. Mert Berlin mellett tettem le a voksot, és – még ha átmeneti pár évről van is szó a következő állomás előtt – túl rövid az életünk, hogy bármilyen szakaszt is átmenetinek tekintsünk benne. Fel kell építenem a fundamentumomat Berlinben.

Ki legyen a párom? (3.)

SZÓSZÓRÓ

Rovatgazda: Balog Eszter

A párommal ez év áprilisában ünnepeltük a harmincnyedik házassági évfordulómat. Nagyon büszkék vagyunk rá, mint ahogy büszkék vagyunk a gyerekeinkre is, a huszonnyolc éves, elsőszülött fiunkra és a huszonöt éves lányunkra. Mindketőtjük a párkeresés-párvalasztás kelletlen közepén! Ezért is foglalkoztat a téma, hogyan történik a kiválasztás, az egymásra találás.

Saját tapasztalataim is vannak, emlékszem arra az időszakra, amikor fiatalon barátnőimmal éjszakánként arról beszélgettünk, hogy ki való hozzánk, és ki nem, miért gondoljuk úgy valakiről, hogy igen, és miért úgy, hogy egyáltalán nem.

Napjainkban az idő egy kicsit kitoldott, a helyzet megváltozott. A fiatalok – legalábbis sokan közülük – arra törekcsenek, hogy a húszas éveikben felkészüljenek a felnőtt életre: iskolába járnak, tanulnak, barátkoznak, ismerkednek egymással, munkába állnak, különböző munkakörökben szereznek új ismereteket, majd változtatnak – gyűjtik a tapasztalataikat. Ez így van a párkereséssel, párvalasztással is: figyelnek, kapcsolatokat alakítanak, változtatnak, újrakezdnek, és a tapasztalataikból levonják a következtetéseket. Mindaddig, amíg meg nem találják, akit keresnek, amíg meg nem találják azt a személyt, akiről azt gondolják, hogy ő az, akire vágytak, ő az igazi! Ő a hozzánk való!

S ez a nagy kérdés! Ki a hozzánk való? Ki és milyen legyen a párunk?

1990-ben pszichológusként megismerkedtem egy személyiségelmélettel, a *tranzakcióanalízissel*, amely nagyon-nagyon elgondolkodtató. Szinte azt mondhatnám, hogy az általa szerzett tudás megváltoztatta az önmagamhoz és az embertársaimhoz való viszonyomat. Segített az elmélet abban is, hogy jobban megértsem, miért viselkednek így vagy úgy az emberek egy bizonyos helyzetben. Ki mit miért csinál, hogyan viselkedik, hogyan dönt például egy konfliktusos vagy kritikus helyzetben? Azon is elgondolkodtam, hogy milyen hatalmas jelentősége van az életben annak, hogy ki lesz a társunk. Jóban, rosszban! Azon is törtem a fejem, hogy annak idején én miért a páromat választottam, és vajon ő miért engem.

A tranzakcióanalízist *Eric Berne* (amerikai orvos-pszichiáter) dolgozta ki az ötvenes években. Ma Magyarországon is egyre több ember érdeklődik iránta, egyre több szakönyv jelenik meg fordításban.

Mi az elmélet lényege? Hogyan hasznosítható a mindennapokban? Például hogyan segíthet a párvalasztásban?

Amikor két ember egymással kapcsolatba lép, tranzakciót létesít, ez azt jelenti, hogy az egyik ember egy bizonyos ingert küld a másik felé, melyre a másik válaszol. A tranzakció a társas érintkezés alapegysége, amely elemezhető (analizálható), innen származik az elmélet elnevezése is. Eric Berne azt állítja, hogy az embernek megvan a lehetősége arra, hogy válasszon, hogy döntsön, miként reagál egy ingerre. Ehhez jó, ha tudja, hogyan történik a döntés, a reagálás.

Berne egyik kulcsfogalma és fontos gondolata: az állapot és az állapotmodell. Mit nevezünk állapotnak? Az állapot az egymáshoz kapcsolódó viselkedésmódok, gondolatok és érzések együttese, az a mód, ahogyan egy helyzetben személyiségünk egy részét mozgósítjuk. Például: ha egy fiú meglát egy

lányt, akinek feltűnően ki van festve a szeme vagy a szája, gondolhatja azt: „Hú, ez túlzás!”, vagy gondolhatja azt: „Izgalmas! Tetszik nekem”, de még azt is gondolhatja, hogy „így akarja felhívni magára a figyelmet”.

Példát lehetne hozni a lányok oldaláról is. Egy csendes, visszafogott fiúról gondolhatják a lányok, hogy „biztos nincs elég önbizalma”, vagy azt, hogy „bátortalan”, de van, akinek ez kimondottan tetszik, s azt mondja: „Az a fontos, hogy mit gondol, milyen belül!”

Miért reagálnak egy-egy helyzetben különbözőképpen az emberek? Eric Berne azt mondja, hogy minden egészséges embernek van három állapotja: a *Szülői*, a *Felnőtli* és a *Gyermeki* állapotja. (Az állapotok neveit nagybetűvel írta, hogy megkülönböztesse a kifejezéseket a hétköznapi elnevezésektől.)

A *Szülői* állapot azt jelenti, hogy úgy viselkedünk, gondolkodunk, ahogy a szocializáció során a szüleinktől, nagyszüleinktől, más fontos, meghatározó személyektől, például tanárainktól, hitoktatóinktól, edzőinktől tanultuk. Ez az állapot nagyon fontos, mert ez határozza meg, hogyan kell, hogyan illik egy helyzetben viselkedni. Mintha egy belső hang súgna: „Ezt nem szabad!”, vagy: „Légy óvatos!”

Néha a *Szülői* állapot túl szigorú, erősen korlátozó, s ilyenkor az ember olykor túl kritikus, olykor bizalmatlan, gyanakvó lesz; néha pedig bátorító, erősítő ez az állapot, ebben az esetben a személy elfogadó, toleráns és bizalommal lesz embertársai iránt. A társas viselkedéshez szükséges szabályok is ebből az állapotból származnak, s a *Tízparancsolatban* megfogalmazott követelmények is *Szülői* állapotunk fontos meghatározói, iránymutatói.

A *Felnőtli* állapot azt jelenti, hogy az ember képes higgadtan, megfontoltan, racionális módon, minden szempontot figyelembe véve mérlegelni, dönteni: egy helyzetben, az „itt és most”-ban tisztán látni, kérdezni, meghallgatni, információt összegezni és megfontoltan viselkedni. Nehéz helyzetekben ez az állapot segít a felelős, higgadt viselkedésben. Ha nem jól működik, az ember zavart lesz, nem képes gondolkodni.

A harmadik állapot Berne szerint a *Gyermeki*, amely érzelmi alapú működést jelent. Nem az infantilizmust, a gyermekies viselkedést jelenti azonban, hanem azt, hogy az ember képes a gyermeki működéshez

hasonlóan felnőttkorában is különböző érzelmeket érezni. Bizonyos helyzetekben lehet dühös, lehet szomorú, és sírhat, félhet, és lehet féltékeny is! Ez az állapot felelős azért, hogy szeretünk élni, lázadhatunk, ha nem tetszik valami; de azért is, hogy képesek legyünk egymáshoz alkalmazkodni, egymás szempontjait figyelembe venni.

Az állapotmodell mód arra, hogy mindenki megvizsgálja, melyik állapotában mit gondol valamiről, valakiről vagy egy helyzetről.

Tapasztalataim szerint érdemes rátekinteni egy új kapcsolatra, a partnerre mindhárom állapotunkból. Például: van egy lány, aki nagyon tetszik egy fiúnak, de a fiú azt is látja, hogy a lány mindent, amibe belekezdett, hamar abbahagyott.

Mit mond ezzel kapcsolatban a *Szülői* állapot? „Vigyázz, légy óvatos! Nem elég kitartó, veled sem lesz türelmes. Téged is hamar megun!” Mit gondolunk a *Felnőtli* állapotunkból? „Ha valaki mindent hamar abbahagy, annak nincs elég kitartása. Vajon lesz-e elég kitartása hozzám vagy a gyermekünk/gyermekünk neveléséhez vagy a nehéz helyzetekkel való megküzdéshez? Mi lehet az oka annak, hogy eddig sok mindent abbahagyott? Volt-e olyan az életében, amiben pont az ellenkezőjét tette?” Mit érez a *Gyermeki* állapotában az ember? „Mindent abbahagy, de nekem tetszik, hogy bátor dönteni. Engem is magával ragad a lelkesedése, ahogy egy új dologba belekezd.”

Jól látható, hogy mindhárom állapot működése fontos. Baj van, ha az egyikre nem figyel az ember, vagy ha az egyik állapot túlzottan erősen működik, s ezzel lehetetlenné teszi a másik kettőnek a természetes megnyilvánulásait. Az sem jó, ha a *Szülői* állapot működése túlzott, és az illető nagyon kritikus lesz, de az sem optimális, ha nagyon engedékeny lesz a másikkal szemben.

Amikor egy fiatal szerelmes lesz, az egyszerű dolog, de egyben azt is eredményezheti, hogy a *Gyermeki* állapot érzelmi túlműködése lehetlenné teszi a biztos fejú gondolkodást, s ebből bizony baj is lehet! A szerelem vak! – szokták mondani, ami jól mutatja, hogy a *Gyermeki* állapot túlsúlya nem biztosítja a higgadt, megfontolt viselkedést, a racionális gondolkodást, mérlegelést.

Az állapotok nemcsak elnevezések, hanem valós viselkedések, gondolatok, érzések, amelyek funkcióikat illetően tovább bonthatóak, elemizhetőek. A párkeresés, párvalasztás szempontjából azért lényeges megérteni ezeket, mert egy új kapcsolatban fontos, hogy a két ember állapotai illeszkedjenek egymáshoz!

A mindennapokban ez azt jelenti, hogy hasonló legyen az értékrendjük, a hitük, a normáik stb. (ez a *Szülői* állapot), hogy tudjanak egymásra figyelni, együtt gondolkodni, tervezni, képesek legyenek megvalósítani a terveiket (ez a *Felnőtli* működés), és hogy szeressék egymást, élvezzék a másik közelségét, az érintését, a vele töltött percek, órákat és éveket.

Egyszerűnek tűnik, de mégsem egyszerű! Viszont lehetőség arra, hogy át gondoljuk, milyen legyen a párunk.

Akinek az érdeklődését felkeltette a téma és a tranzakcióanalízis, annak ajánlom szíves figyelmébe a *Játszmák nélkül* című könyvet, melyet a Helikon Kiadó adott ki többször is (szerkesztette *Járó Katalin*).

■ CSERNYIKNÉ DR. PÓTH ÁGNES

■ T. ÁGOSTON LÁSZLÓ

Akkor, ötvenhétben...

Sok hajlott hátú kérdőjellel köszöntött ránk 1957. Nagyapám többnyire az ágyat nyomta, alig volt már több negyven kilónál. Az orvos többször javasolta, hogy meg kellene operálni a gyomorrákját. Ő azonban összezsorított ajakkal csóválta a fejét.

– Rajtam ne kísérletezzenek a doktorok – mondta. – Túl vagyok a hetvenen, mit akarhatnék még? Eleget éltem, sőt olyanokat is meg kellett élnem, amiket senkinek se kívánok. Láttam Szibériát, ismerem a halál százféle arcát, volt módom megbarátkozni vele. Ha lehet, a saját ágyamon akarom megvárni, nem valami véres műtőasztalon.

A doktor szétártta a karját, nagyapám pedig a következő karácsony első napján csendben visszaadta lelkét Teremtőjének. Csendben, mert már annyi ereje se volt, hogy hangos szóval mondja ki az akaratát.

No, de még majd egy év választ el ettől. Még azon tanakodik a család, hogy mitévő legyen velem. Vissza merjenek-e engedni Szegedre, a Vasútforgalmi Technikumba, ahol épp az ősszel kezdem meg a tanulmányaimat, átírassanak a kunszentmiklósi gimnáziumba, vagy asztalosinasnak adjanak a falu másik mestéréhez? A másikhoz, a Juhászhoz, mert ugye az egyik, a rangidős az apám volt. Rangidős, mert életkorban is ő volt az előrehaladottabb, a szakmát Pesten tanulta egy jó nevű mesternél, aztán meg nagyapám mellett dolgozott majd huszonöt évig, aki köztudottan a környék legjobb asztalosa volt. Tőle vette át a műhelyt is, amikor az ő kezéből már kiesett a gyalu. Én lettem volna

a harmadik a sorban, ha megszerzem a segédlevelet.

Igen ám, de áll-e még a műhely három év múlva? Lesz-e még kinek ajtót, ablakot csinálni? A fővárost nemrég lőtték rommá az orosz tankok. A falun is átszágdultott néhány nagy csörömpéléssel. A géppuska-toronyban a nyakát a két váll közé húzva úgy pislogott az a szerencsétlen pufajkás kiskatona, mint a rimóci nyúl. Szinte megsajnálta őket, aki látta. Azért csak „szinte”, mert közben azok nevét sorolta, akiket az efféle tankok tornyából lőttek szitává a pesti utcákon.

A faluból is elindultak néhányan, katonaviselt, házasulandó legények, hogy segítsenek a forradalmároknak Pest határában megállítani az orosz tankokat. Nem tudni pontosan, hogy kik voltak, nem tudni, merre jártak, mit csináltak. S ha netán valaki mégis megemlítené egy-egy nevet, rögtön akad egy másik, aki a számára tapasztja a tenyerét, s hitetlenkedve megcsóválja a fejét: „Érdekes, pedig mintha itthon láttam volna akkor. Meg mernék esküdni rá, hogy a partoldalon vágják a kukoricaszárát.”

Szinte minden házban hallgatták esténként a Szabad Európa Rádiót. Sötétben, lefüggönyözött ablakok mögött, ahol csak a kályharostélyon pattogó izzó szén világított, ahogy éveken át megszokták. Hallgatták az üzeneteket Bécsből, Olaszországból. Hátha valaki megkerül az elveszett ismerősök közül.

Akadat is ismerős. Egyik este a méhézs fia, *Andris* üzent a szüleinek, hogy ne aggódjanak, él, jól van,

most indul Amerikába. Nyugodjanak bele, jobb lesz neki így. Három év múlva hazajött. Amnesztiát kapott. Büszkén csillogtatta a faluban az angoltudását. Munkát is adtak neki egy gyárban valahol Soroksáron vagy Erzsébeten. Aztán egyik este hazafelé jövet kiesett a robogó vonatból és szörnyethalt. A vénasszonyok azt suttozták, kilökte valaki. Aztán jött két civil nyomozó, és azt kutatták, ki terjeszt ilyen ostoba pletykát, de mindenki a másikra hivatkozott. Neki csak mondták. A fiút eltemették, a falu elcsöndesedett. Senki se firtatta tovább, hogyan esett ki a vonat zárt ajtaján az a szerencsétlen. Különbön is új hírekkel riogatták a gazdákat: elindultak a tévészervezők.

Lám, megint előrefutott a tollam. Még ötvenhét elején tartunk, még térdig ér a hó, az emberek reménykedve hallgatják a rádiót, és váltig tagadják, hogy ők ott lettek volna októberben azon a bizonyos tüntetésen. Tüntetés? Ugyan... Néhány gajdoló részeg összeállt a kocsmá előtt. Valahonnan kerítettek egy nemzeti zászlót, aztán elkezdtek alatta énekelni a *Himnusz*t. Miért, miért? Mert éppen az jutott eszükbe. Azt mindenki tudta. A szovjet himnuszt, azt nem. Meg az *Internacionálét* se tudta mindenki.

Hogy miért éppen a tanácsháza elé vonultak? A fene emlékszik már erre. Talán azért, mert mellette volt a pártiroda. Így aztán a párttitkár meg a tanácselnök együtt vitték a zászlót, és ők énekeltek a lehangosabban. Nem, nem volt ott az egész falu. Az öreg *Krizsánné* például épp akkor haldoklott. Neki még a lánya se volt ott, csak a kapuba szaladt ki megnézni, mi a fene ez a lakodalmas menet. A főjegyző úr, mármint aki régen a főjegyző volt, ő tényleg ott volt. A párttitkár mondta, hogy őt is vigyék magukkal, mert a múltkor is olyan szívhez szóló, szép beszédet tudott kanyarítani a veterán partizán temetésén, hogy csuda. Igaz, hogy az öreg soha nem volt partizán, csak orosz hadifogoly az első világháborúban, de ez nem számít. Ettől még nagyon szép jelentést lehetett írni róla a járási pártbizottságra.

Hát így aztán a falu népe, már aki ott volt, kiballagott a temetőbe, és az ismeretlen katona sírjánál mondták a főjegyző úrnak, hogy beszéljen. Tartott is olyan szép, hazafias szónoklatot, hogy a fél falu népe sírva fakadt tőle. Aztán elénekelték a *Himnusz*t meg a *Szózatot*, és elmentek haza.

– Igen? – kapta föl a fejét a nyomozó elvtárs. – A volt főjegyző úr, a tanácselnök meg a párttitkár? Hogy is van ez? Megnézzük.

Megnézték. A falu népét nem lehet lecsukni. A tanácselnökre meg a párttitkárakra nem lehetett rábizonyítani semmit. A volt főjegyzőre se, ezért csak fél évet ült Kistarcsán. A tanácsházán tartóztatták le egyik délelőtt. *Attila* barátom – mert az ő apja volt a főjegyző – kétségbeesetten mondta, hogy az apja nem ment haza ebédelni. Meg délután se, a hivatali idő leteltével. Két civil ruhás férfi vitte el kocsival. Valahová... Aztán hónapokig nem volt szabad megkérdezni, hol van. Azt meg még később se, hogy miért. Amikor kiszabadult, megengedték neki, hogy nyirkos kerekű talicskán hordja ki a vasforgácsot a Csepel Autógyár egyik félreeső műhelyéből.

Nem értették odafönt, miért olyan kevés a jelentkező a rendőrtoborzó laktanyákban. Pedig szép kezdő fize-

tést ígértek, meg ott a vadonatúj posztó egyenruha... A régi rendőrök jó része átállt a felkelőkhez, aztán vagy disszidált, vagy éppen a halálos ítéletét várta. Kellett volna az új, megbízható csapat, de nem tülekedtek a fiatalok. A politikai rendőrséget meg mégse lehetett kivezényelni közlekedési járőrnek... És ekkor valakinek kipattant a fejéből a nagy ötlet: zsarolni kell a gyanúsítottakat. Azaz fel kell ajánlani nekik a lehetőséget. Vagy rendőr lesz, vagy elítélt. Tanú akkoriban mindenre akadt.

Sanyi, a harmadik szomszédunk fia nemrég szerelt le a katonaságtól. Csinos menyasszonya volt, a tavaszra tervezték az esküvőt. Az apja be-teges, szikár ember volt, télen-nyáron köhécsejt. Inkább csak besegített a fiának a gazdaságba, amikor jobban érezte magát. Úgy gondolta, az esküvő után át is adja az egészet a fiataloknak.

– Képzeld, szomszédasszony! – zokogta *Sanyi* anyja nagyanyámnak. – Beidéztek a Sanyimat a járási kapitányságra. Szembesítették valami soroksári emberrel, aki rávallott, hogy látta valahol Pesten a barikádon, amikor bejöttek az oroszok. Az én fiám váltig tagadott, hogy ő életibe se látta ezt az embert, de azt mondta neki a nyomozó, az a rohadt ávós, hogy ő azt mond, amit akar, annak az embernek a vallomása alapján bármikor fölakaszthatják. Hacsak... Hacsak nem áll be rendőrnek. Akkor hajlandók elfelejteni az egészet. Hát hallott még ilyen aljasságot? Az én Sanyimat berukkolatni rendőrnek... Most elengedték, de három nap múlva eljönnek a válaszáért.

– Rendőrnek? – képedt el nagyanyám. – Aztán a gazdasággal mi lesz? A maga ura már nem bírja egyedül.

– Ezt is mondta nekik a Sanyim, de hát ezek nem emberek! Azt mondták rá, hogy majd a tévészé megdógozza azt a földet.

Nem telt bele egy hét, láttuk Sanyit hazajönni kék posztó rendőregyenruhában. Hamarosan meg is tartották az esküvőt, és a fiatalok átköltöztek a szomszéd faluba valami szolgálati lakásba. Attól kezdve nagyon ritkán járt felénk. Ha jött is, inkább csak este, sötétedés után.

Nagy, jeges csönd borult a falura. Bált nem rendezhettek, s a kocsmá is kongott az ürességtől. Máskor a tejszarnok körül zsongtak a legények. A lányokat várták, hogy aztán elkísérjék őket az artézi kúthoz kannát öblögetni, s hazáig cipelhessék a vizet. Most itt is mindenki sietett, hogy lehetőleg sötétedés előtt hazajárjon. Sose lehet tudni... S ha netán mégis megállt a sarkon két ember néhány szót váltani, a harmadik figyelmeztette őket a gyülekezési tilalomra.

A műhelybe se jött senki. Se megrendelő, se olyan, aki csak néhány baráti szóra nyitott volna be. Unal-

munkban elkezdünk rendezkedni apámmal. Az egyik sarokban glédába állítottuk a deszkahulladékat: „Még jó lehet valamire...” A másikban ládába raktuk az ablaküveg-esedéket. Nagy kincs volt ez akkor, még pult alól se lehetett ablaküveget szerezzni. Darabokból raktuk össze az ablakszemeket, s gitt helyett – mert az se volt – háromszögletűre vágott faléccel szögeztük be, hogy ki ne potyogjon. De bárhogy próbáltuk is elfoglalni magunkat, ott vibrált közöttünk a megfoghatatlan türelmetlen-

ség. Apám kinézett az ablakon, és a vállamra tette a kezét.

– Nézd, milyen szép idő van – mondta. – Lassan tavaszodik. Akár el is kezdhetnék kinyitni a szőlőt.

Az ötletet tett követte. A fészerből előkerestük a hosszú pofájú nyitókápat, föl pattantunk a kerékpárra, és meg se álltunk a szőlőig. Tényleg gyönyörű, tavaszt idéző délelőtt volt. Sehol egy felhő az égen, száz ágra sütött a nap, s a távolban mint valami tündéralom, remegett, ringott a fészalló pára. Még kopár volt a határ, a fák csupasz ágai meredtek az ég felé, meg a szomszéd falu tornya. Szinte karnyújtásnyira zsugorodtak a kilométerek. A vasútállomásra vezetett alig több mint fél kilométernyire lehetett tőlünk. Jól láttuk az arra járó kerékpárosokat meg a lovaikat ösztökélő fuvarosokat. Találgattuk, ki lehet az.

Egyszerre csak erős motorzaj, nyirkos csörömpölés nyomta el a fuvarosok kurjongatását. A kövesúton három hatalmas orosz tank vonult Kunszentmiklós felé. Apám kezében megállt a szerszám. Arcvonásai megkeményedtek, elfordult, a földre köpött.

– Adjá Isten, hogy ez legyen az utolsó utatok!

Én meg a vállamhoz emeltem a kapát, s megcéloztam vele a középső tankot.

– Ha Isten akarja, a kapanyél is elszülhet – mondtam. – Hát akkor most akarja!

Szerencsére nem akarta. Apám viszont villámgyorsan kiütötte a kezemből a kapát, és lerántott a földre. A magasra húzott borozdahát mindkettőnket eltakarta. A tankok megtorpantak. Az egyikből egy periszkóp emelkedett ki. Körbepásztázta a vidéket. Egy kis ideig még nézelődtek, aztán fölbúgtak a motorok, és lassan indultak tovább.

– Szerencsénk van, hogy ennyire sietnek valahová – mondta apám, és megtörölte gyöngyöző homlokát.

Othton levél várt rám. A kunszentmiklósi gimnázium igazgatója írt, hogy átvesznek a második félévre, ha az elsőből különbözeti vizsgát teszek.

– Na látod – simította meg a fejemet apám –, van úgy, hogy az a jobb, ha nem teljesül az ember kívánsága. Hogy készülnél a vizsgára, ha mégis elsült volna az a kapanyél?

Istentiszteleti rend • 2009. augusztus 9.

Szentháromság ünnepe után 9. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 16,1–9; Jer 1,4–10. Alapige: Zsid 3,12–14. Énekek: 395., 439.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Holger Manke; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; II., **Hívősvölgyi út 193., Fehé** de. 10. Veperdi Zoltán; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Gacsóné Verasztó Teodóra; **Csillaghegy-Békásmegeyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10.; **Újpest, IV., Lebstüch M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegeyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; V., **Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. Grendorf-Balog Melinda; VII., **Városligeti fasor 17.** de. háromnegyed 10. (angol) Szabó B. András; 11. (úrv.) Szabó B. András; VIII., **Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., **Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., **Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; IX., **Gát utcai katolikus templom** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. id. Zászkaliczky Pál; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Szávay László; de. 11. (úrv.) Szávay László; du. 6. Missura Tibor; XI., **Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.); XIII., **Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) dr. Szentpétery Péter; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) dr. Szentpétery Péter; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Pelikán András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út. 73. (nagytemplom)** de. 10. Bátorvicsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Grendorf Péter; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Grendorf Péter; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gőzon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; XIX., **Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.; **Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás** de. 11. Gerőfiné dr. Brebovszky Éva.

Istentiszteletek a Balatonnál

Alsódörgicse de. 11.; **Balatonakali du. 2.**; **Balatonaliga (a Club Aliga területén levő református templom)** du. 6.; **Balatonalmádi** (Bajcsy-Zs. u. 5.) du. 4.; **Balatonboglár** de. 11.; **Balatonfenyves (református templom)** du. 6.; **Balatonföldvár (városháza)** du. 2.; **Balatonfüred** de. 9.; **Balatonszárszó (evangelikus templom)** du. 3.; **Balatonszárszó (evangelikus üdülő)** de. 9.; **Balatonzemes** de. fél 10.; **Balatonzepezd** de. 9.; **Hévíz** du. fél 5.; **Keszthely** de. fél 11.; **Kötcse** de. 10.; **Kövágóörs** de. fél 12.; **Mencshely** de. 11.; **Nagyvázsony du. 2.**; **Révfülpő** de. 10.; **Siófok** de. 10.; **Szentantalfa** de. háromnegyed 10.; **Tapolca** de. fél 9.; **Veszprém** de. 10.; **Zánka** de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK

Balatonboglár de. fél 10.; **Hévíz** de. fél 10.

Összeállította: BODA ZSUZSA

A kicsi szép

2. rész: A kicsiség erénye

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Kézdy Edit

Ernst F. Schumacher közgazdász változatos életútját a rovat legutóbbi cikkében már felvillantottuk. Az 1950-es években a burmai kormány fejlesztési tanácsadójaként keményen dolgozott az ország gazdasági stratégiájának kidolgozásán, a hétvégéket pedig egy buddhista kolostorban töltötte. Itt döbrent rá, hogy a burmaiaknak nincs szükségük azokra a fejlesztésekre és beruházásokra, amelyeket a nyugati materializmus számukra kínál. Szegény, de tartalmas életüket látva Schumacher élete gyökeres fordulatot vett. Elkezdte újragondolni korábban vallott gazdasági nézeteit.

A közgazdász szállóigévé vált könyvcíme nehezen született meg. Az eredeti címet (*A méret, ami számít*) a kiadó rossznak találta és egyszerűen áthúzta. Igaza volt. Schumacher egyetértett az új címmel is, de úgy fogalmazott, hogy a gazdaságban – és általában az életben – megfelelő méretű dolgokra van szükség: hol kicsire, hol nagyra. „Ma az óriási méretek szinte egyetemes bálványimádásában szenvedünk. Ezért feltétlenül szükséges a kicsinyiség erényeinek hangsúlyozása ott, ahol ez helyénvaló.”

Könyvére megjelenése után kevesen figyeltek fel, s inkább csak azok, akik már eleve nyitottak voltak ezekre a gondolatokra. A világsiker csak akkor jött el, mikor a növekedési örület fokozódott, és Schumacher gondolatai egyre aktuálisabbá váltak.

Tovább nem halaszthatom, meg kell írnom, hogy szerintem Schumacher mit szólna a mai világhoz, a mai Magyarországhoz. Tévedéseimért én felelek.

Kezdjük Piliscsabán, ahol nemcsak az evangélikusok, de az egész település lélekszáma nő. Az óvodáskorúaké is. A történet előzménye: 2008 augusztusában az akkori polgármester örömmel tudatta mindenkiel, hogy Piliscsaba európai uniós pályázata nyert: a kormány egy új, tizenkét csoportos óvoda felépítésére 497 millió forintot szavazott meg. Majd 2009

júniusában óriási vihart kavart, hogy az újonnan megválasztott polgármester bejelentette: a képviselő-testület áttekintette a gazdasági számításokat, és úgy döntött, hogy visszautalják az elkülönített számlán tartott előleget. Kiderült, hogy az óvodaépítés várható összköltsége 780 millió forint, vagyis az elnyert 497 millió forintot Piliscsaba Nagyközség Önkormányzatának több mint 282 millió önrésszel kell kiegészítenie. A polgármester szerint a település nem veheti felelőtlen kiadásba magát. A képviselők alternatív megoldásokon gondolkodnak. Ezek egyike lehet a meglévő óvodák felújítása, bővítése.

Az eset nem egyedül. Az Európai Unió és a hazai pályázati rendszerek a nagyberuházásokat kedvelik. Kevesebb pályázóval kell szerződést kötni, kevesebb elszámolást kell ellenőrizni, országunk büszkén elmondhatja, hogy a rendelkezésre álló keret döntő többségét máris le tudtuk hívni.

Ha Piliscsabának nem került volna irreálisan sok pénzébe, talán ott is megvalósul a „nagy projekt”. Mit számít ilyenkor, hogy mi a gyerekek, a szülők és a környezet érdeke? Biztos, hogy az a jó, ha a falu távolabbi végéből kocsival kell szállítani óvodába a gyerekeket? Nem az, ha a szülők kellemes séta közben beszélgetnek a gyerekükkel, hanem az, ha idegesen parkolóhelyet keresnek? Ha a forgalomnövekedés mások életét is megnehezíti? Ha az ovisoknak egy barátságos hangulatú, kevés csoportból álló óvoda helyett egy nagy intézménybe kell beilleszkedniük?

Nem kell ahhoz az Európai Unióban élni, hogy Schumacher időszerűségét megtapasztaljuk. Kalifor-

niában 1998-ban jelent meg *Steven Gorelick* könyve, amelynek címe magyarul: *A kicsi szép, a nagy államilag támogatott – Az adófizetők pénzén előidézett társadalmi és környezeti válság.* A találó címhez a világ minden részéről idézhetünk példákat.

De maradjunk Magyarországon. A hipermarketek és a kisboltok témáját mindannyian jól ismerjük. A főváros határában, a budaörsi kopárok alján alig tizenöt éve jelent meg az első „óriásdoboz”; mára – a beruházóknak adott jelentős adókedvezményeknek is köszönhetően – átalakult a táj. Ameddig a szem ellát, hipermarketek, barkácsáruházak, elektronikai áruházak, outlet centerek – és persze aszfaltozott utak meg autóparkolók foglalnak el minden talpalatnyi helyet. Ma már tudjuk, hogy a külföldi beruházóknak az az ígérete, hogy munkahelyet teremtenek, önmagában ugyan igaz – de működésük hatására nagyon sok „sarki fűszeres” zárt be, hagyományos bevásárlóutcák néptelenedtek el.

A hipermarketek és bevásárlóközpontok által okozott gazdasági és környezeti károk felsorolására nem maradt hely, de egy kérdésre igen: hol van több esély arra, hogy a jól ismert kereskedő tanácsokkal segít nekünk, a kisboltban vagy az óriásboltban?

Hulladékkezelés és szennyvíztisztítás, energiagazdálkodás és mezőgazdasági termelés mind mind olyan területek, ahol bemutatnánk: a kicsi – vagy célszerű méretű, de semmiképpen sem a hivalkodó óriási – a szép. Schumacher idézett művének *Emberarcú technika* című fejezetében így fogalmaz: „Furcsamód a Hegyi beszéd meglehetősen pontos útbaigazítást ad arról a szemléletmódról, amely elvezethet az életben maradás gazdaságtanához.”

Két hét múlva egy üdítő példán szeretném bemutatni, hogy nem reménytelen a szemléletváltás. A hazai erdőben terjed a gondolat: a kicsi szép.

■ GADÓ GYÖRGY PÁL

Petőfi Sándor százhatvan éve halt meg

A történészek többsége álláspontja szerint százhatvan éve, 1849. július 31-én Segesvár és Fehéregyháza között a szabadságharc egyik utolsó csatájában esett el *Petőfi Sándor* költő.

„Huszonhat évet élt, s világirodalmi rangú s méretű életmű maradt utána, mely korfordulót jelentett nemzeti irodalmában” – írta róla *Németh G. Béla*.

Petőfi Sándor Kiskőrösön született 1823. január 1-jén (vagy 1822. december 31-én), szülővárosának azonban gyermekkorától színterét, Kiskunfélegyházát vallotta. Ötévesen kezdte tanulmányait, összesen kilenc iskolában tanult változó eredménnyel; szépírásból, magyar, latin és német nyelvből, rajzból azonban mindenütt kitudott. Kamaszként a színház bűvöletébe került, 1844-ig volt vándorszínész a Dunántúlon, statisztá a Pesti Magyar Színházban, fellépett Kecskeméten, Debrecenben és Érmelléken. Közben katonáskodott is Sopronban, Grazban és Zágrábban, de gyenge egészsége miatt leszerelték.

A pápai kollégiumban lett barátja *Jókai*, innen küldte első verseit *Bajza József*-hez, az *Athenaeum* szerkesztőjéhez. E folyóiratban jelent meg 1842-ben *A borozó* című költeménye, Pet-

rovics Sándor aláírásával, Petőfivé csak néhány hónappal később a *Hazámban* című versével vált. A nyomortól barátok, ismerősök mentették meg többször, élt másolásból, francia és angol fordításból. 1844-ben *Vörösmarty* támogatta versei megjelenését, ő ajánlotta be a *Pesti Divatlap*-hoz, melynek segédszerkesztője lett.

A romantikus hőseposzt parodizáló írása, *A helység kalapácsa* 1844-ben jelent meg, 1845-ben pedig a *János vitéz*, az új népi hőst megteremtő verses meséje.

1845–46-ban rövid válságidőszak következett be életében: szerelmi csatlódások érték, a konzervatív kritika támadta, megélhetési nehézségei voltak. Mindez költészetének elkomorodását hozta, erre utal *Felhők* ciklusa, *A hóhér kötele* című regénye, a *Tigris és hiena* című drámája.

Szendrey Júliát 1846-ban ismerte meg, s egy évvel később feleségül is vette. E viszontagságos, szenvedélyes szerelem és a boldog házasság lett ihletője legszebb szerelmi lírájának. 1847 az *Arany Jánossal* kötött szoros barátság és az *Összes költeményei* megjelenésének éve. Az 1848-ban Európán végigsópráló forradalmi hullám, amely márciusban Pestet és

Budát is elérte, a szabadság, a függetlenség, a demokrácia és az egyenlőség eszméit magáénak valló költőt is magával ragadta. Megszületett a *Nemzeti dal*, amelyet a liberálisok és radikálisok is programversként fogadtak.

Petőfi politikusnak nem vált be, radikálizmusa miatt elszigetelődött, a szabadszállási képviselőválasztáson elbukott. Az értetlenség, az elzárkózás miatti keserősége az önéletrajzi ihletésű *Az apostol* című elbeszélő költeményében jelent meg.

1848 októbertől katonáskodott, százados, majd 1849 májusától őrnagy volt. Közben 1848 decemberében megszületett *Zoltán* fia. 1849 januárjától *Bem* seregében szolgált Erdélyben, a július 31-i segesvári ütközetben esett el, halálának pontos körülményei máig nem tisztáztak.

Petőfi a nép nyelvét emelte be a magyar költészetbe, közérthetően, egyszerűen szólott mindenkihez, a formai tökélynél fontosabbnak tartotta mondanójának, gondolatainak hiteles megfogalmazását. Műveiből számtalan feldolgozás készült, élete filmek, regények, színművek ihletőjévé vált.

► MTI

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Válasz dr. Erdődy Tiborné olvasói levelére

Kedves Testvérem! Örömmel olvastam *Az evangélikus megújulás stratégiájához...* címmel megjelent hozzászólását az *Evangélikus Élet* 2009. augusztus 2-i számában. A munkacsoport egyik vezetőjeként szeretnék megtisztelő soraira röviden válaszolni.

Osztom véleményét, hogy kerülni kell a fölösleges idegen szavakat. Írásaimban, igehirdetéseimben és előadásaimban – képességeim szerint – magam is igyekszem örökölni anyanyelvünk tisztaságán. Az Ön által javasolt kifejezések („céltitűzések”, „feladatterv” stb.) jónak is tartom, és iparkodni fogunk ezek meghonosításán jelen munkánk összefüggésében is. Testvérem azonban engedjen meg egy megjegyzést. A „stratégia” szónak nemcsak a *Kislexikonból* Ön által idézett, az elmúlt rendszerben gyökerező jelentésárnyalata van (például „a munkásoktól forradalmi harcának előkészítése”), hanem – meglepő módon – bibliai gyökere is!

Az *Evangélikus Élet* 2007/44. számának 3. oldalán *Taktika helyett stratégia* című írásomban utalok is erre, amikor cikkemet így fejezem be: „...a mi Urunk a legnagyobb stratégia, és neki megvan a maga rövid, közép- és hosszú távú terve is velünk. A mi feladatunk az ő szándékának megértése és az ahhoz igazodó cselekvési program megalkotása. Ez pedig soha nem szakadhat el a személyes hittől. Amikor Pál apostol Timóteust buzdítja, akkor kétszer is a stratégiával kapcsolatos kifejezést használ: »sztrateie... tén kalén sztrateian«, vagyis »...harcold meg a nemes harcot« (1Tim 1,18).”

Ha Pál apostol – aki pedig aligha vádolható azzal, hogy rajongott volna a római hadászatért – jó szívvel és a szónak új tartalmat adva ír le ilyen idegen eredetű kifejezést, akkor – kellő mértékkel – talán mi is használhatjuk.

Köszönöm hozzászólását, és kérem, továbbra is kísérje figyelemmel fokozatosan alakuló munkánkat, az egyházon belüli megújulás tervezetét.

Szeretettel köszönti:

DR. FABINY TAMÁS püspök

„Megáll az Istennek ígéje”

Hála az Úrnak *Drenyovszky Irén* testvérünk és a Keresztény Orvosok Magyarországi Társaságának világos, igei állásfoglalásáért (*„Homofóbia” vagy bibliai alapvetés?*, *Evangélikus Élet*, 2009/30. szám), valamint *Szeverényi János*, *Lupták György* és *Bence Imre* vagy korábban *Tubán József* írásaiért ebben a témában. Sajnos vannak olyan országok az Európai Unióban, ahol az ilyen igei vallástételért már büntetőeljárás indulhat... Nem kell követni a hazug mintákat, amelyekkel „jogot” gyártanak a bűnből! Isten őrizzen mindnyájunkat az értünk megfeszített és föltámadott Úr Jézus Krisztus világosságában és hatalmában!

Szeretettel:

ADÁMI LÁSZLÓ lelkész (Nyíregyháza)

KATOLIKUS KÖZLEMÉNY – EGYETEMES TANULSÁG

A Kalocsa–Kecskeméti Főegyházmege nyilatkozata a bösztorpusztai „körtemplom” építéséről

A Kunszentmiklós-Bösztorpusztán „az Életfa szomszédságában” épülő „Héboldogasszony-kápolnával” kapcsolatban a kalocsa–kecskeméti főegyházmegei érseki hivatal az alábbi felhívás közlésére kérte a katolikus lapok szerkesztősegeit:

Főtisztelendő és Tisztelendő Urak! A Kunszentmiklós-Bösztorpusztán folyó év augusztus 21. és 23. között megrendezendő magyarok országos gyűlésének úgynevezett szakrális, gyógyító területének közép-pontjában kivitelezés alatt álló száz négyzetméter alapterületű és tizenkét méter magas „körtemplom”, bár a főegyházmegei területre tervezték, minden előzetes egyeztetés és egyházi engedély nélkül épül. Megálmodói a médián keresztül adakozásra és kétkézi munkára kéri a jó szándékú embereket úgy, hogy titulusként a

boldogságos Szűz Mária neve említésével egyházas jelleget sugallnak, és ezzel a katolikus híveket megtévesztik.

A nyilvánosság előtt megjelent, Héboldogasszony-kápolnával kapcsolatos leírások ösmagyar és pogány elemekkel keverik hitünk igazságait, ezért az érseki hivatal a főegyházmege minden papját az eseménytől távolmaradásra kéri, ezzel együtt a főpásztor megtilt minden liturgikus funkciót, mely(ek)re esetlegesen (akár megáldás formájában) az egyházmege bármelyik klerikusát is kéri vagy kérték. Kérem, hogy az érseki hivatal egyértelmű elhatárolódása nyomán ki-ki a fentiek szellemében járjon el, és tájékoztassa híveit is.

■ MÉSZÁROS ISTVÁN
érseki irodaigazgató-helyettes
Kalocsa–Kecskeméti Főegyházmege

HIRDETÉS

ARANY ALKONY

Az idősgondozás területén 13 éves szakmai tapasztalattal rendelkező Arany Alkony Időotthonok várják kedves lakóikat

Zuglóban, Újpalotán, Csepelen, a Mátyás téren és Törökbálinton.

Ugyanitt élethosszig tartó, kiemelkedő színvonalú egészségügyi ellátás, illetve havi díjas ápolás az intenzívebb ellátást igénylőknek.

Zugló: 06 1 / 555 0666
Újpalota: 06 1 / 414 3333
Csepel: 06 1 / 277 5374
Mátyás tér: 06 1 / 303 2884
Törökbálint: 06 23 / 515 300

MEDICATUS www.aranyalkony.hu Fenntartó: Kálvin János Presbiteri Misszió

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Szeretettel hívjuk és várjuk minden kedves érdeklődő testvérünket augusztus 15-én a barokk fesztivál keretében a felpéci evangélikus templomban megrendezendő jótékony célú orgonahangversenyekre. A 10.30-kor és 17 órakor áhítattal kezdődő hangversenyeken magyar és német nyelven is elhangzik a felpéci evangélikus gyülekezet és a barokk műemlék templom története. A délelőtti koncerten *Oláh Gyöngyvér*; a délutánin *dr. Finta Gergely* orgonaművész szólaltatja meg a templom orgonáját.

HIRDETÉS

MEGHÍVÓ

A főtí kántorképző augusztusi tanfolyamának résztvevői augusztus 16-án 11 órakor a zuglói evangélikus templomban kantátazenés istentisztelet keretében előadják *Johann Sebastian Bach* BWV 5. kantátáját. Az alkalomról a Duna Tv felvételt készít. Az istentiszteletre mindenkit szeretettel várunk.

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBAN:

Útitárs evangéliumi lap

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.
Referencia: www.harangontes.hu.
Levélcíme: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu;
gombosmi@invitel.hu.

APRÓHIRDETÉS

A Blahánál 30 m²-es garzon kiadó szept. 1-jétől egyetemistáknak. 30/350-3178.

WWW.MYLUTHER.HU

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Krisztus mondja: „Én világosságul jöttem a világba, hogy aki hisz énbenem, ne maradjon a sötétségben.” Jn 12,46 (Ézs 42,16a; Mt 25,14–30; Fil 3,7–11/12–14; Zsolt 14) Hát ne maradjunk a sötétségben! Vigyük hírül: „*Vakok látnak, sánták járnak, leprások tisztulnak meg, süketek hallanak, halottak támadnak fel, a szegényeknek evangélium hirdettetik, és boldog, aki nem botránkozik meg énbenem.*” (Lk 7,22–23) Élünk ennek fényében: „...nem azért jöttem, hogy elítéljem a világot, hanem azért, hogy megmentsem.” (Jn 12,47)

Hétfő

Hang hallatszott a felhőből: „Ez az én Fiam, akit kiválasztottam, reá hallgassatok!” Lk 9,35 (Zsolt 50,2–3a; 1Kir 3,16–28; ApCsel 23,12–35) Értette-e akkor vajon Péter, János és Jakab, hogy mi történik? S hogy ki ez a Jézus, akit Isten a Fiának nevez? (Lásd a keresztelését, amikor a Szentlélek is reá száll, s hang hallatszik a mennyből!) S ha ő ember – hiszen szemük láttára ott áll, s eddig olyan volt, mint ők, ám most fehéren tündököl –, akkor miért jött, mi a feladata, s félelemmel vagy örömmel fogadják? Valami titokzatos erő lépett működésbe... Mózes és Illés is megjelenik és szól... Valami elkezdődött, valami változás indult el! Akkor persze nem tudták Péterék, hogy mi következik. A Szentháromság személyei tudták, és a próféták, akik ott megjelentek. Az emberek „csak” azt érezték, milyen elmondhatatlanul jó Jézus közelsége. S hogy a Hangnak engedelmessé válni kell.

Kedd

Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus. 1Tim 2,5 (5Móz 7,9; Ez 3,16–21; ApCsel 2,4,1–21) Üdvösség és igazság nincsen Isten nélkül. Az út Istenhez azonban nem volt mindig oly egyszerű. A Szentek Szentjébe vagy a mennybe, Isten dicsőséges színe elé hogyan járulhatott volna élő, „hétköznapi” ember?! Számunkra természetes az a bensőséges kapcsolat, amely Jézus által lehetséges az Atyához. Mindig és mindennel megkereshetjük őt. S még ennél több is történt. Közbenjárónk nem „csak” kapcsolat, összeköttetés: ő szót emel értünk, a mi védelmünkben, minket, jószágára méltatlanokat mentő szeretetével képvisel Istennél, ki-áll helyettünk, büntetésünket elhordozza.

Szerda

Semmit ne tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különbnek tartsátok egymást magatoknál. Fil 2,3 (Jón 2,9; Mt 19,4–7/8–12/13–15; ApCsel 2,4,22–27) „A jó elnyeri jutalmát” – tartja a mondás. Nagy a kísértés a keresztény ember számára is, hogy jó tettei mögé, köré odaképzelve a neki jogosan járó jutalmat. Nyilvános dicsőreget, ajándékot, kinek mi a gyengéje. Emberek vagyunk, hiúsággal, önzéssel, ezért kapunk ilyen tanítást, hogy lássuk, tudjuk: lehet másképp is. A fejezet folytatása: a Krisztus-himnusz! Ha nem saját magunk vagyunk életünk középpontjában, hanem Jézus Krisztus, akkor az említett jutalmak mellékessé válnak. S még a végén ezek az ember, gyarló lényünknek jóleső apróságok is megérkezhetnek, mint egy nem várt ajándék...

Csütörtök

Meghallották Erzsébet szomszédai és rokonai, hogy milyen nagy irgalmat tanúsított iránta az Úr, és együtt örültek vele. Lk 1,58 (Zsolt 119,77; Ef 5,15–20; ApCsel 25,1–12) Csoda volt készülődésben, amikor Erzsébet várandós lett Keresztelő Jánossal. Ha lettek volna bulvárlapok, talán címlapon hozzák: a meddő s már idős, gyermekekre reménytelenül váró asszony végre anya lesz! Öröm és istendicsőreget fakadt a jámbor emberek szívében, látva, milyen dicsőséges is Isten. S akkor még nem is sejtette senki, hogy csak előfutára ez a csoda a már készülődésben lévő, sokkal-sokkal nagyobb csodának... Amikor kis idő múlva majd egy Mária nevű hajadon, Erzsébet rokona tesz látogatást, szintén várandósan. Az üdvözítő Isten csendben, rejtetten, még nem láthatóan és meg nem értetten, de már munkálkodott. Nyissuk ki a szemünket, a szívünket, hogy betöltessen az öröm e nagy irgalom megnyilvánulása felett!

Péntek

Jézus mondta: „A pokol kapui sem fognak diadalmaskodni egyházamon.” Mt 16,18 (1Kir 8,29a; Jn 19,9–16a; ApCsel 25,13–27) Kikre is építette egyházát? Egy félelmében őt megtagadó Péterre. A nagy pillanatban szétfutó, elbújó tanítványi körre. Emberekre, akik emberien reagálnak. Rosszul vizsgáznak adott esetben. Nem ítélezhetünk felettük, mert nem vagyunk különbek, sőt magunk tudhatjuk igazán, milyen bűnök terhelnek minket, mai követőit. Ma sincs másként: emberek hibázva, dadogva, vétkezve, de hirdetik az evangéliumot, közösséget alkotnak, Istent dicsérik, egyházukat építik a fentről kapott erővel.

Szombat

Uram, te megvizsgálás és ismersz engem. Tudod, ha leülök, vagy ha felállok, messziről is észreveszed szándékomat. Zsolt 139,1–2 (1Thess 2,4; Lk 12,42–48; ApCsel 26,1–23) Megfigyelési ügyektől hangos a média. Rejtett kamerák lesnek utcán, áruházban, rendelésben, szállodában, liftben. Szem előtt vagyunk – testi mi voltunkban. Lelkünket nem tudják kifürkészni, de levelezésünket, beszélgetéseinket annál inkább. Micsoda világ ez?! S akkor itt egy ige, amelyből ha kihagyánk az Urat, bizony, nem lenne vigasztaló. Valaki mindent tud rólunk. No de ha ezt a Szentírásban olvassuk, s ha aki figyel ránk, az maga a teremtő Isten?

■ KÓHÁTI DÓRA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 9-étől augusztus 16-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>20.50 / Duna Tv <i>Töredék (fekete-fehér magyar játékfilm, 2006) (86')</i> Egy katolikus kolostor mikrovilága, nem sokkal a második világháború befejezése után. Ezt a zárt, belső világot ugyanúgy fellazította és izgatóttá tette a háború utáni élet zűrzavara, mint a falakon kívüli életet. A hierarchia, ha létezik is, már vesztett az erejéből. Hitek és kételyek, szenvedélyek és letargia között élnek a konzervatív, öreg, a megszállottan dogmatikus, a fiatalabb reformer és az „erkölcsi züllés” útjára lépett papok. Vagyis: fásultság, zaklatott örömkérés és az új helyzetben kialakult útkeresés lelkes vagy éppen szkeptikus alakjai...</p>	<p>13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórása</p> <p>15.55 / Duna Tv <i>Mesterművek a századforduló magyar építészetéből (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2004) (30')</i> Városházák</p> <p>17.20 / PAX <i>Gyermekszemmel (magyar riportfilm, 2000) (33')</i></p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>A Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar hangversenye</i></p> <p>22.05 / Hír Tv <i>Ősök tere</i></p> <p>22.35 / m2 <i>A hold tollpíhéi (francia filmdráma, 1999) (96')</i></p>	<p>14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Joseph Haydn</i> Nap</p> <p>16.00 / Duna Tv <i>A Vatikán csillagászai (spanyol ismeretterjesztő film) (52')</i></p> <p>16.55 / Duna Tv <i>Magyarország kincsei – Templomok (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2002)</i></p> <p>17.00 / PAX <i>Egyházzenei áhítat – Bonyhád (egyházzenei műsor)</i></p> <p>20.00 / M. Katolikus Rádió <i>Őrjárat</i> Beszélgetések nemzeti örökségünkről</p> <p>20.30 / Duna Tv <i>Hárman Erdélyben (magyar dokumentumfilm, 2009) (26')</i></p>	<p>5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása</p> <p>13.55 / m2 <i>Kerekék és lépések</i> Kistemplomok a Szamosháton</p> <p>14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvadások</i> <i>Yamada Hiroko, a magyar kultúra lovagja</i></p> <p>17.00 / PAX <i>Egyház és állam (riportfilm)</i></p> <p>18.05 / m2 <i>12 olasz város - 12 olasz filmrendező. Firenze – ahogy Franco Zeffirelli látja</i></p> <p>23.50 / m2 <i>Kiszarosi svábok (magyar dokumentumfilm) (22')</i></p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>6.45 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó) (26')</i></p> <p>10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> <i>Bach: 214. kantáta</i></p> <p>11.34 / M. Katolikus Rádió <i>Zenével dicsérem...</i> Fejezetek a kortárs egyházzeneiből</p> <p>14.35 / RTL Klub <i>A nagy légi akció (kanadai filmdráma, 2006) (85')</i> 2/1. rész</p> <p>21.00 / Duna II. Autonómia <i>Jules Verne: 80 nap alatt a Föld körül (magyar színházi felvétel) (102')</i> Az egri Gárdonyi Géza Színház előadása</p> <p>22.30 / m2 <i>Rézpillangó (magyar tévéfilm, 1971) (77')</i></p>	<p>7.25 / Duna Tv <i>Isten kezében (26').</i> Egy nap a szegedi ferenceseknél</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>Az Úr közel!</i> A baptista egyház félórása</p> <p>16.10 / Duna Tv <i>Világvallások nyomában (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2006) (50')</i> A buddhizmus</p> <p>21.15 / Bartók rádió <i>Hang-fogó. Elgar: Te Deum és Benedictus Op. 34.</i></p> <p>22.00 / Duna Tv <i>Melyik szerelem? (olasz–svájci filmdráma, 2006) (94')</i></p> <p>24.00 / Bartók rádió <i>Elmúlt Zsámbék Jazz Openek legjava</i></p> <p>0.05 / m1 <i>Északkelet (argentin–francia–spanyol–belga filmdráma, 2005) (103')</i></p>	<p>10.20 / Duna Tv <i>Léptünk koppan ódon köveken (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (20')</i> A hőmezővásárhelyi református ótemplom</p> <p>12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében (26')</i></p> <p>13.55 / m1 <i>Telesport</i> Kajak-kenu világbajnokság</p> <p>15.20 / PAX <i>A harangszó (magyar dokumentumfilm, 2001) (35')</i></p> <p>16.30 / m2 <i>A Hold és a tó (olasz filmdráma, 2006)</i></p> <p>18.34 / M. Katolikus Rádió <i>Versenyképes-e a „jó pásztor”?</i> Vezetői eszmények a Bibliában és napiainkban</p>	<p>9.40 / m1 <i>Egyházi naptár</i></p> <p>9.55 / m1 <i>Baptista magazin</i></p> <p>11.25 / m1 <i>Evangélikus templomok</i> A sopráni templom, a győri Öregtemplom</p> <p>11.45 / m1 <i>Az Izsópka gyermekkórus (13')</i></p> <p>12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó) (26')</i></p> <p>12.05 / Bartók rádió <i>Budapesti Bach-hét 2009</i> A Weiner–Szász Kamaraszimfonikusok hangversenye a Deák téri evangélikus templomban</p> <p>21.10 / Bartók rádió <i>Az ember hang dicsérete</i> <i>Leonard Bernstein: Mise</i></p> <p>23.00 / Duna Tv <i>Arc (svéd filmdráma, 1958) (97')</i></p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószervező: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők:** Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóhádi Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató. Árúsítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zárt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

